

Лебий китабы

1

Биринши бап

Жандырылатуғын қурбанлықтар

¹ Жаратқан Ийе Муўсаны шақырып алып, Ушырасыў шатырынан оған былай деди: ² «Сен Израил халқына жәриялап мыналарды айт: „Араңыздағы бириңиз Жаратқан Ийеге қурбанлық бермекши болса, ол ири ямаса майда мал усынсын.

³ Егер ири малдан жандырылатуғын қурбанлық беретугын болса, онда ол минсиз хәм еркек мал усынсын. Жаратқан Ийениң бул қурбанлықты қабыл етиўи ушын, қурбанлықты Ушырасыў шатырының алдына алып келсин.

⁴ Сол адам қурбанлық малдың басына қолын қойсын. Сонда қурбанлық адамның гүналарының жуўылыўы ушын қабыл етиледі. ⁵ Кейин ол бұғаны Жаратқан Ийениң алдында шалсын. Харонның уллары болған руўханийлер бұғаның қанын алып келип, қанды Ушырасыў шатырының кирер аўзының алдындағы қурбанлық орынның төрт қапталына серпип жиберсин. ⁶ Соңынан қурбанлық берип атырған адам жандырылатуғын қурбанлықтың терисин сыйырып алып, оны жиликлеп бөлсин. ⁷ Ал руўханий Харонның уллары қурбанлық орында от жағып, үстине отын қаласын. ⁸ Кейин малдың жиликлерин, басын хәм иш майларын сол оттың үстине жайластырсын. ⁹ Малдың ишек-қарны хәм туяқлары суў менен жуўылсын. Ал руўханий олардың барлығын қурбанлық орынның үстінде түтетип жандырсын. Бул – жандырылатуғын қурбанлық, Жаратқан Ийеге хош ийисли сый болады.

¹⁰ Егер майда малдан жандырылатуғын қурбанлық беретугын болса, онда ол минсиз болған еркек тоқлы ямаса теке усынсын. ¹¹ Оны қурбанлық орынның арқа тәрәпинде, Жаратқан Ийениң алдында шалсын. Харонның уллары болған руўханийлер қанды қурбанлық орынның төрт қапталына серпип жиберсин. ¹² Адам қурбанлықты жиликлеп, басын хәм иш майларын айырып алсын. Руўханий оларды қурбанлық орындағы жанып турған оттың үстине жайластырсын. ¹³ Қурбанлықтың ишек-қарны хәм туяқлары суў менен жуўылсын. Ал руўханий олардың барлығын қурбанлық орынның үстінде түтетип жандырсын. Бул – жандырылатуғын қурбанлық, Жаратқан Ийеге хош ийисли сый болады.

¹⁴ Егер ким де ким жандырылатуғын қурбанлық етип Жаратқан Ийеге қуc бермекши болса, онда ол қумыры ямаса жас кептер усынсын. ¹⁵ Руўханий

оны қурбанлық орынға әкеліп, басын үзип алсын хәм басын қурбанлық орынның үстінде түтетип жандырсын. Ал қустың қанын қурбанлық орынның қапталына сығып, ағызсын. ¹⁶ Руұханий қустың жемсегін ишиндеги нәрселери менен бирге шығарып, қурбанлық орынның шығыс тәрәпиндеги күл төгилетуғын жерге тасласын. ¹⁷ Соң қустың қанатларынан услап, қусты қақ айырсын, бирақ оны екиге бөліп тасламасын. Кейин қусты қурбанлық орындағы жанып турған оттың үстине қойып түтетип жандырсын. Бул – жандырылатуғын қурбанлық, Жаратқан Ийеге хош ийисли сый болады.

2

Екинши бап

Ғәлле садақасы

¹ Егер ким де ким Жаратқан Ийеге арнап ғәлле садақасын бермекши болса, сапалы бийдай унынан алып келсин. Оның үстине зәйтүн майын қуйып, хош ийисли шайыр^a қоссын хәм ² садақаны Харонның уллары болған руұханийлерге апарсын. Руұханий зәйтүн майы қосылған сапалы уннан бир уұысын толтырып алсын хәм хош ийисли шайырдың барлығын алып, оларды толық садақаның белгиси ретинде қурбанлық орынның үстінде түтетип жандырсын. Бул – Жаратқан Ийеге хош ийисли сый болады. ³ Ғәлле садақасының жандырылмаған бөлеги Харон хәм оның улларына тийисли. Бул бөлек Жаратқан Ийеге берілген сыйлардан болғаны ушын, жүдә мухаддес.

⁴ Егер тандырда жабылған нанды ғәлле садақасы етип бермекши болсаңыз, онда сапалы уннан зәйтүн майы қосылған ашытқысыз шөреклер ямаса үстине зәйтүн майы жағылған пәтирлер әкелиўиңиз тийис.

⁵ Егер табада писирілген нанды садақа қылмақшы болсаңыз, онда оған ашытқы салмай, сапалы унға зәйтүн майын қосып ийлеп, писириң. ⁶ Оны усыңған ўақтыңызда, бөлеклерге бөлиўиңиз хәм үстине зәйтүн майын қуйыўыңыз керек. Бул – ғәлле садақасы.

⁷ Егер садақаң қазанда писирілген болса, онда ол зәйтүн майы қосылған сапалы уннан таярланыўы тийис.

⁸ Усы тақылетте таярланған ғәлле садақасын Жаратқан Ийеге бериў ушын, руұханийге әкелиўиңиз керек. Ал руұханий оны қурбанлық орынға алып барады. ⁹ Кейин руұханий толық садақаның белгиси ретинде ғәлле садақаларынан бир бөлек алып, оны жандырылатуғын қурбанлық хәм

^a2.1 Хош ийисли шайыр – бул әдетте түтетки сыпатында қолланылған.

Жаратқан Ийеге, яғный Маған хош ийисли сый қылып, қурбанлық орында түтетип жандырсын. ¹⁰ Ғәлле садақасының жандырылмаған бөлеги Харон хәм оның улларына тийисли. Бул бөлек Жаратқан Ийеге берилген сыйлардан болғаны ушын, жүдә мухаддес.

¹¹ Жаратқан Ийеге, яғный Маған усынатуғын ғәлле садақаңыздың хеш бирине ашытқы салмаңлар. Өйткени ашытқыны да, палды да Жаратқан Ийеге сый қылып, түтетип жандырмауыңыз керек. ¹² Ашытқы салынған нан менен палды биринши зүрәәтиңиз сыпатында Жаратқан Ийеге усыныуыңызға болады. Бирақ олар Жаратқан Ийеге хош ийисли садақа ретинде қурбанлық орында усынылмауы керек. ¹³ Ғәлле садақаңыздың хәр бирине дуз қосыңлар. Дуз Кудайдың сизлер менен дүзген келисимин билдиретуғын болғанлықтан, садақаларыңыз дузсыз болмасын.

¹⁴ Егер Жаратқан Ийеге дәслепки өнимнен ғәлле садақасын бермекши болсаңыз, онда дәслепки шыққан дәнди кууырып, оны түйип алып келиң.

¹⁵ Бул ғәлле садақасы болғаны ушын, оның үстине зәйтүн майын куйып, хош ийисли шайыр қосың. ¹⁶ Руұханий бираз түйилген дән менен зәйтүн майынан алып, оларға хош ийисли шайырдың хәммесин қосып, толық садақаның белгиси ретинде қурбанлық орында түтетип жандырсын. Бул – Жаратқан Ийеге, яғный Маған арналған сый.

3

Үшинши бап

Татыулық қурбанлығы

¹ Егер ким де ким татыулық қурбанлығы ушын ири мал бермекши болса, онда ол Жаратқан Ийеге арнап минсиз еркек ямаса урғашы мал усынсын. ² Ол адам қолын қурбанлықтың басына қойып, оны Ушырасыу шатырының алдында шалсын. Харонның уллары болған руұханийлер қанды қурбанлық орынның төрт қапталына серпип жиберсин. ³ Сол адам татыулық қурбанлығының мына бөлеклерин Жаратқан Ийеге сый етип бериуи тийис: малдың ишеклерин қаплаған шарбы майлары менен иш майларын, ⁴ еки бөтекесин, бөтеке үстиндеги майын хәм бауырының төменги ушын.

⁵ Харонның уллары буларды қурбанлық орында жанып турған отынның үстине қойып, жандырылатуғын қурбанлық пенен бирге түтетип жандырсын. Бул – Жаратқан Ийеге хош ийисли сый болады.

⁶ Егер ким де ким татыулық қурбанлығы ушын майда мал бермекши болса, онда ол Жаратқан Ийеге минсиз еркек ямаса урғашы жанлық усынсын.

⁷ Егер қой бермекши болса, оны Жаратқан Ийениң алдында усыныуы тийис.

⁸ Ол қолын қурбанлықтың басына қойсын. Кейин оны Ушырасыў шатырының алдында шалсын. Харонның уллары қойдың қанын алып, қурбанлық орынның төрт қапталына серпип жиберсин. ⁹ Ол адам татыўлық қурбанлығының мына бөлеклерин Жаратқан Ийеге сый етип бериўи тийис: жанлықтың майларын, яғный қуйымшақтың түбинен кесип алынған пүткил қуйрық майын, ишеклерин қаплаған шарбы майлары менен иш майларын, ¹⁰ еки бөтекесин, бөтеке үстиндеги майын хәм баўырының төменги ушын. ¹¹ Руўханий буларды қурбанлық орынның үстинде түтетип жандырсын. Бул – Жаратқан Ийеге сый болған ас садақасы. ¹² Егер ол ешки бермекши болса, оны Жаратқан Ийениң алдында усынсын. ¹³ Адам қолын қурбанлықтың басына қойсын хәм оны Ушырасыў шатырының алдында шалсын. Харонның уллары ешкиниң қанын алып, қурбанлық орынның төрт қапталына серпип жиберсин. ¹⁴ Ол адам ешкиниң мына нәрселерин алып, Жаратқан Ийеге сый қылып усынсын: ишеклерин қаплаған шарбы майлары менен иш майларын, ¹⁵ еки бөтекесин, олардың майларын хәм баўырының төменги ушын. ¹⁶ Руўханий булардың хәммесин қурбанлық орынның үстинде түтетип жандырсын. Бул – Жаратқан Ийеге хош ийисли сый болған ас садақасы. Майдың хәммеси Оған тийисли. ¹⁷ Малдың майын жемеңлер, оның гөшин де қаны менен жемеңлер. Бул өзлериңиз жасаған хәмме жерде әўладлар бойы мәңги қағыйда болсын“».

4

Төртинши бап

Гүна қурбанлығы

¹ Жаратқан Ийе Муўсаға былай деди: ² «Израил халқына былай деп айт: „Егер ким де ким Мен буйрықларымда қадаған қылған бир нәрсени ислеп, билмей гүна қылса, төменде көрсетилгенлерге әмел қылсын:

³ Егер бас руўханий гүна ислеп, халқын айыпкер қылса, ислеген гүнасы ушын Жаратқан Ийеге гүна қурбанлығы етип минсиз бир буға усынсын. ⁴ Ол буғаны Ушырасыў шатырының алдына, Жаратқан Ийениң алдына алып келсин. Соңынан қолын буғаның басына қойсын хәм Жаратқан Ийениң алдында оны шалсын. ⁵ Бас руўханий буғаның қанынан бираз алып, Ушырасыў шатырының ишине кирсин. ⁶ Ол бармағын қанға батырып, қанды Жаратқан Ийениң алдында, Ең мухаддес бөлмени бөлип турған пердеге қарай жети рет серпсин. ⁷ Соңынан ол шатырдағы, Жаратқан Ийениң алдындағы хош ийисли түтетки түтетилетуғын орынның шақларына қанды сүртсин. Буғаның аўысқан қанын шатырдың кирер аўзының алдындағы

жандырылатуғын қурбанлық орынның түбине төксин. ⁸ Кейин гүна ушын берилген буғаның пүткил майын: ишеклерин қаплаған шарбы майлары менен иш майларын, ⁹ еки бөтекесин, олардың майларын хәм баўырының төменги ушын ¹⁰ татыўлық қурбанлығы сыпатында берилген малдың майын айырғандай, айырып алсын. Бас руўханий оларды жандырылатуғын қурбанлық берилетуғын орынның үстинде түтетип жандырсын. ¹¹ Ал буғаның қалған бөлеклерин: терисин, гөшин, геллесин, туяқларын хәм ишек-қарны менен дәрислерин ¹² орданың сыртындағы күл төгилетуғын таза жерге апарып, оларды отынның үстине қойып, жағып жиберсин.

¹³ Егер пүткил Израил жәмийети Жаратқан Ийениң буйрықларында қадаған етилген нәрсени ислеп, билмей гүна қылса, олар бәри бир айыплы саналады.

¹⁴ Ислеген гүнасы белгили болғанда, олар жәмийет атынан гүна қурбанлығы етип бир буға усынып, оны Ушырасыў шатырының алдына алып келсин.

¹⁵ Жәмийет ақсақаллары Жаратқан Ийениң алдында қолларын буғаның басына қойып, оны Жаратқан Ийениң алдында шалсын. ¹⁶ Майланған руўханий буғаның қанынан бираз алып, Ушырасыў шатырының ишине кирсин. ¹⁷ Руўханий бармағын қанға батырып, қанды Жаратқан Ийениң алдында, Ең мухаддес бөлмени бөлип турған пердеге қарай жети рет серпсин.

¹⁸ Соңынан руўханий қанды шатырдағы, Жаратқан Ийениң алдындағы түтетки түтетилетуғын орынның шақларына сүртсин. Буғаның аўысқан қанын шатырдың кирер аўзының алдындағы жандырылатуғын қурбанлық орынның түбине төксин. ¹⁹ Буғаның пүткил майын алып, оны қурбанлық орынның үстинде түтетип жандырсын. ²⁰ Руўханий өз гүнасы ушын берген буғаға не ислеген болса, бул буғаға да соны ислесин. Усылайынша руўханий жәмийетти гүнадан тазалайды хәм олардың гүналары кешириледі.

²¹ Алдыңғы буғаны қалай жандырған болса, бул буғаны да орданың сыртына алып шығып, жағып жиберсин. Бул – жәмийеттиң гүнасы ушын қурбанлық болады.

²² Егер басшылардың бири Қудайы болған Жаратқан Ийениң буйрықларында қадаған етилген бир нәрсени ислеп, билмей гүна қылса, ол айыплы саналады. ²³ Ислеген гүнасы өзине әшкара етилген ўақытта, ол қурбанлыққа минсиз бир теке алып келсин. ²⁴ Кейин ол қолын текениң басына қойып, оны жандырылатуғын қурбанлықлар шалынатуғын жерде^b, Жаратқан Ийениң алдында шалсын. Бул – гүна қурбанлығы. ²⁵ Руўханий бармағын гүна қурбанлығының қанына батырып, қанды жандырылатуғын қурбанлық орынның шақларына сүртсин. Аўысқан қанды орынның түбине

^bЖандырылатуғын қурбанлықлар шалынатуғын жерде – бул 1:11 аятта сүўретленгениндей, қурбанлық орынның арқа тәрәпинде.

төксин. ²⁶ Кейин текениң пүткил майын татыўлық қурбанлығының майы сыяқлы, қурбанлық орынның үстинде түтетип жандырсын. Усылайынша, руўханий сол көсемди гүнасынан тазалайды хәм оның гүнасы кешириледи.

²⁷ Егер халық арасынан биреў Жаратқан Ийениң буйрықларында қадаған етилген бир нәрсени ислеп, билмей гүна қылса, ол айыплы саналады.

²⁸ Ислеген гүнасы өзине әшқара болғанда, ол гүнасы ушын қурбанлыққа минсиз бир ешки әкелсин. ²⁹ Соң ол қолын гүна ушын берилген қурбанлықтың басына қойып, оны жандырылатуғын қурбанлық шалынатуғын жерде шалсын. ³⁰ Руўханий қурбанлықтың қанына бармағын батырып, жандырылатуғын қурбанлық орынның шақларына сүртсин. Аўысқан қанды қурбанлық орынның түбине төксин. ³¹ Қурбанлық берген адам ешкиниң пүткил майын татыўлық қурбанлығының майы сыяқлы айырып алсын. Руўханий майды Жаратқан Ийеге хош ийисли сый қылып, қурбанлық орында түтетип жандырсын. Усылайынша, руўханий сол адамды гүнасынан тазалайды хәм оның гүнасы кешириледи.

³² Егер биреў гүна қурбанлығы ушын қой бермекши болса, қой минсиз болсын. ³³ Ол қолын қурбанлықтың басына қойсын хәм оны жандырылатуғын қурбанлықтар шалынатуғын жерде шалсын. ³⁴ Кейин руўханий бармағын шалынған қойдың қанына батырып, жандырылатуғын қурбанлық орынның шақларына сүртсин. Ал аўысқан қанды қурбанлық орынның түбине төксин.

³⁵ Татыўлық қурбанлығы ушын берилген қой сыяқлы, адам бул қурбанлықтың да пүткил майын айырып алсын. Руўханий оны қурбанлық орында Жаратқан Ийеге арнап жағылып атырған сыйлардың үстине қойып, түтетип жандырып жиберсин. Усылайынша, руўханий адамды гүнасынан тазалайды хәм оның гүнасы кешириледи.

5

Бесинши бап

¹ Егер ким де ким көрген-билгенлери хаққында гүўалық бериўге шақырылса, бирақ ол буннан бас тартса, онда ол өз айыбының жазасын тартады.

² Ким де ким билмей, ҳарам саналған бир нәрсеге: жабайы я үй хайўанының ямаса жер баўырлаўшы бир хайўанның өлигине бир жерин тийгизип алса, ол ҳарамланған болып, айыплы саналады.

³ Биреў билмей, адамның денесинен шыққан өзін ҳарамлайтуғын қандай да бир нәрсеге^с бир жерин тийгизсе, кейин не ислегенин түсинген ўақытта, ол

^сАдамның денесинен шыққан өзін ҳарамлайтуғын қандай да бир нәрсе – 12-15 бапларға қараң.

айыпты саналады.

⁴ Егер ким де ким қандай да бір исти ислеймен деп, ойланбастан ант ишип, оны орынламай қалса, онда ол айыпты саналады.

⁵ Егер ким де ким усы айтылған ислердің биреуінде айыпты болса, ислеген гүнасын ашық мойынласын. ⁶ Ол гүнасының қуны сыпатында Жаратқан Ийеге гүна құрбанлығын берсин. Бул құрбанлық майда малдан бир қой ямаса бир ешки болсын. Сонда руўханий адамды гүнасынан тазалайды.

⁷ Егер адамның қой әкелийге жағдайы болмаса, онда ол гүнасының қуны сыпатында Жаратқан Ийеге еки қумыры ямаса еки жас кептер әкелсин. Олардың бири гүна құрбанлығы ушын, ал екиншиси жандырылатуғын құрбанлық ушын бериледи. ⁸ Оларды руўханийге алып келсин. Руўханий дәслеп гүна құрбанлығын берип, қустың мойнын сындырсын, бирақ оның басын жулып тасламасын. ⁹ Кейин қустың қанының биразын құрбанлық орынның қапталына серпип, аұысқан қанды құрбанлық орынның түбине төксин. Бул – гүна құрбанлығы. ¹⁰ Соннан соң, руўханий екинши қусты жандырылатуғын құрбанлық етип, қағыйда бойынша берсин. Усылайынша руўханий адамды гүнасынан тазалайды хәм ол кешириледи.

¹¹ Егер адамның еки қумыры ямаса еки кептер әкелийге жағдайы келмесе, онда ол ислеген гүнасы ушын эфаның оннан бир мөлшеріндегі^d сапалы бийдай унынан әкелсин. Ол унның үстине зәйтүн майын қуймасын хәм хош ийисли шайыр да қоспасын. Себеби бул – гүна құрбанлығы.

¹² Адам унды руўханийге алып келсин. Руўханий толық садақаның белгиси ретинде уннан бир уұыс алып, оны құрбанлық орында, Жаратқан Ийеге арнап жағылып атырған сыйлардың үстине қойып, түтетип жандырып жиберсин. Бул – гүна құрбанлығы.

¹³ Солай етип, руўханий жоқарыда айтылған гүналардың бирин ислеген адамды гүнасынан тазалайды хәм оның гүнасы кешириледи. Фәлле садақасы сыяқлы, садақаның жандырылмаған бөлеги руўханийге тийисли болады“».

Айып құрбанлығы

¹⁴ Жаратқан Ийе Муўсаға былай деди: ¹⁵ «Егер ким де ким Жаратқан Ийеге арналып, мухаддесленген нәрселерди былғап, билмей гүна ислесе, ол айып құрбанлығы сыпатында Жаратқан Ийеге майда малдан бир минсиз қошқар усынсын. Қошқардың қуны гүмис шекел менен, Мухаддес орын өлшеми менен^e баҳалансын. ¹⁶ Адам мухаддес нәрсеге келтирген зыянының қунын төлеп, және сол қунның үстине бестен бирин қосып, руўханийге берсин.

^dЭфаның оннан бир мөлшеріндегі – шама менен 1.3 кг.

^eМухаддес орын шекел өлшеми – шама менен 10 гр.

Руўханий айып қурбанлығы үшін берілген қошқар менен сол адамды гүнасынан тазалайды хәм ол кешириледі.

¹⁷ Егер ким де ким Жаратқан Ийениң буйрықларында қадаған етилген нәрсени ислеп, гүна қылса, ол билмей ислесе де, өз айыбының жазасын тартады. ¹⁸ Ол руўханийге айып қурбанлығы сыпатында майда малдан бир қошқар усынын. Қошқар минсиз хәм қуны белгиленген болыуы тийис.

Руўханий адамды билмей ислеген гүнасынан тазалайды хәм ол кешириледі.

¹⁹ Бул – айып қурбанлығы, өйткени адам Жаратқан Ийеге қарсы айып ислеген еди».

6

Алтыншы бап

¹ Жаратқан Ийе Муўсаға былай деди: ²⁻³ «Егер ким де ким өзине аманат етилген, өзине тапсырылған ямаса урланған бир мал-мүлик туўрысында жақынын алдаса, я оны нахақлық пенен қолға киргизсе ямаса жойтылған бир нәрсени таўып алып, оны жасырса, усындай ямаса усыған уқсайтуғын гүналардың бирин ислеп, оны ислемедим деп жалған ант ишсе, ол Жаратқан Ийениң алдында айып ис қылған болады. ⁴⁻⁵ Адам усылардың бирин ислеп, гүна қылғанда, ол хәр қандай нахақ жол менен қолға киргизген затты ийесине қайтарып берсин. Ол айыбы ашылған күни затлардың үстине бестен бирин қосып ийесине толығы менен қайтарып берсин. ⁶ Соңынан Жаратқан Ийеге айып қурбанлығы етип усыныу үшін, қуны белгиленген хәм минсиз болған қошқарды руўханийге әкелсин. ⁷ Сонда руўханий Жаратқан Ийениң алдында оны гүнасынан тазалайды хәм оның ислеген айыбы қандай болса да, ол кешириледі».

Руўханийлердің қурбанлық бериу қағыйдалары

а) Күнделикли жандырылатуғын қурбанлық

⁸ Жаратқан Ийе Муўсаға және былай деди: ⁹ «Харон хәм оның улларына мынадай деп буйыр: „Күнделикли жандырылатуғын қурбанлықты бериу қағыйдасы мынадай: жандырылатуғын қурбанлық қурбанлық орынның үстінде түн бойы, азанға дейин қалыуы керек. Қурбанлық орынның үстіндеги от сөнбесин. ¹⁰ Азанда руўханий зығырдан исленген кийими менен диз кийимин кийип алсын. Кейин ол қурбанлық орынның үстіндеги жандырылатуғын қурбанлықтан қалған күлди жыйнап, қурбанлық орынның жанына қойсын. ¹¹ Соңынан руўханий сол кийимлерин шешип, әдеттеги кийимлерин кийсин хәм күлди орданың сыртындағы таза жерге апарып тасласын. ¹² Қурбанлық орынның үстіндеги от хеш қашан өшпей, үзликсиз

жанып тұрсын. Руұханий хәр күни азанда отқа отын салып, жандырылатуғын қурбанлықтың бөлеклерин оның үстине қойсын. Кейин татыўлық қурбанлықтарының майын оның үстінде түтетип жандырсын. ¹³ Қурбанлық орынның үстіндегі от хеш қашан өшпей, үзлексіз жанып тұрсын.

б) Ғәлле садақасы

¹⁴ Ғәлле садақасын бериў қағыйдасы мынадай: Харонның уллары ғәлле садақасын қурбанлық орынның алдына әкелип, Жаратқан Ийеге усынсын.

¹⁵ Руұханий зәйтүн майы қосылған сапалы уннан бир уўысын толтырып алсын хәм хош ийисли шайырдың хәммесин алып, оларды толық садақаның белгиси ретінде қурбанлық орынның үстінде түтетип жандырсын. Бул – толық садақаның белгиси хәм Жаратқан Ийеге хош ийисли сый болады.

¹⁶ Садақаның жандырылмаған бөлегин Харон хәм оның уллары жесин. Оннан ашытқысыз нан жаўып, мухаддес жерде, Ушырасыў шатырының хәўлисінде жесин. ¹⁷ Оған ашытқы қосылмасын. Мен буны Өз сыйларымнан руұханийлердің пайы қылып бердим. Бул – айып қурбанлығы хәм гүна қурбанлығы сыяқлы жүдә мухаддес. ¹⁸ Харон әўладынан болған хәр бир ер адам оннан жеўине болады. Бул Жаратқан Ийеге арналған сыйлардан әўладлар даўамында мәңгиге олардың пайы болады. Қурбанлықларға тийип кеткен хәр бир нәрсе мухаддес болады“».

¹⁹ Жаратқан Ийе Муўсаға тағы былай деди: ²⁰ «Харон хәм оның урпағынан бири бас руұханийликке майланып, тайынланған күннен баслап, оның беретуғын садақасы мынадай болсын: ол оннан бир эфа сапалы унның ярымын азанда, ал қалған ярымын кеште ғәлле садақасы етип берсин. Ол бул садақаны хәр күни берип турыўы тийис. ²¹ Сол унға зәйтүн майы қосып ийленип, табада писирилсин. Бул ғәлле садақасын бөлеклеп сындырып, Жаратқан Ийеге хош ийисли сый қылып усынсын. ²² Буны Харон әўладынан болған майланған руұханий Жаратқан Ийеге усынсын. Бул мәңгиге Жаратқан Ийениң пайы болады. Усы садақа толығы менен түтетип жандырылыўы тийис. ²³ Бас руұханийдің берген хәр бир ғәлле садақасы толығы менен жандырып жиберилсин, оны жеўге болмайды».

в) Гүна қурбанлығы

²⁴ Жаратқан Ийе Муўсаға былай деди: ²⁵ «Харон хәм оның улларына былай деп айт: „Гүна қурбанлығын бериў қағыйдасы мынадай: гүна қурбанлығы жандырылатуғын қурбанлық шалынатуғын жерде^f, Жаратқан Ийениң алдында шалынсын. Ол – жүдә мухаддес. ²⁶ Гүна қурбанлығын усыныўды

^fЖандырылатуғын қурбанлық шалынатуғын жерде – 1:11 аятқа қараң.

орынлайтуғын руўханий оның гөшин мухаддес жерде, Ушырасыў шатырының хәўлисінде жесин. ²⁷ Қурбанлықтың гөшине тийип кеткен хәр бир нәрсе мухаддес болады. Оның қаны кимнің кийимине шашыраса, кийим мухаддес жерде жуўылсын. ²⁸ Қурбанлықтың гөши писирилген ылай ыдыс сындырып тасланыўы керек. Егер гөш қола ыдыста писирилген болса, ыдыс ысқылап тазаланып, суў менен жуўылсын.

²⁹ Руўханийлер әўладынан болған хәр бир ер адам гүна қурбанлығының гөшинен жеўине болады. Бул қурбанлық жүдә мухаддес. ³⁰ Бирақ гүна қурбанлығының қаны Ушырасыў шатырының ишине, гүнадан тазалаў ушын Мухаддес бөлмеге алып кирилсе, бундай қурбанлықтың гөшин жеўге болмайды. Ол толығы менен отқа жандырып жиберилиўи тийис.

7

Жетинши бап

г) Айып қурбанлығы

¹ Айып қурбанлығы жүдә мухаддес. Бул қурбанлықты бериў қағыйдасы мынадай: ² айып қурбанлығы жандырылатуғын қурбанлық шалынатуғын жерде шалынсын хәм оның қаны қурбанлық орынның төрт қапталына серпип жиберилсин. ³ Малдың пүткил майын: қуйрық майын, ишеклерин қаплаган шарбы майларын, ⁴ еки бөтекесин, олардың майларын хәм баўырының төменги ушын ажыратып алсын. ⁵ Руўханий булардың хәммесин қурбанлық орынның үстинде Жаратқан Ийеге сый қылып түтетип жандырсын. Бул – айып қурбанлығы.

⁶ Руўханийлер әўладынан болған хәр бир ер адам бул қурбанлықтан жеўине болады. Қурбанлық жүдә мухаддес болғанлықтан, мухаддес жерде желиниўи тийис.

⁷ Айып хәм гүна қурбанлықлары ушын бирдей қағыйда қолланылады. Қурбанлықтың гөши гүнадан тазалаў рәсимин өткерген руўханийге тийисли.

⁸ Жандырылатуғын қурбанлықтың териси де қурбанлықты усынған руўханийге тийисли. ⁹ Тандырда жабылған, қазанда ямаса табада писирилген хәр қандай ғәлле садақасы да оны усынған руўханийге тийисли болады.

¹⁰ Зәйтүн майы қосылған ямаса қурғақ ғәлле садақасы да Харонның улларына тийисли. Олар оны өз ара тең бөлишип алсын.

д) Татыўлық қурбанлығы

¹¹ Жаратқан Ийеге татыўлық қурбанлығын бериў қағыйдасы мынадай:

¹² егер ким де ким Жаратқан Ийеге миннетдаршылық билдириў ушын қурбанлық бермекши болса, қурбанлыққа қоса зәйтүн майы қосылған

ашытқысыз шөреклер, үстине зәйтүн майы жағылған пәтирлер хәм сапалы уннан зәйтүн майына қарылған ашытқысыз шөреклерди берсин. ¹³ Жаратқан Ийеге миннетдаршылық билдириу үшін, татыулық қурбанлығын ашытқы салынған шөреклер менен бирликте берсин. ¹⁴ Усы гәлле садақасының хәр биринен бир дана наннан ажыратып, Жаратқан Ийеге усынсын. Бул нанлар татыулық қурбанлығының қанын қурбанлық орынға серпкен руұханийге тийисли болады. ¹⁵ Жаратқан Ийеге миннетдаршылық билдириу үшін берилген татыулық қурбанлығының гөши қурбанлық берилген күни желинсин, ол азанға дейин қалдырылмасын.

¹⁶ Егер ким де ким үәде бойынша берилетуғын қурбанлық ямаса ықтыярлы қурбанлық бермекши болса, қурбанлықтың гөши берилген күни желинсин. Егер аұысып қалса, ертеңине желинсе де болады. ¹⁷ Бирақ үшінши күни қурбанлықтың қалған гөши отқа жағып жиберилиуи тийис. ¹⁸ Егер татыулық қурбанлығының гөши үшінши күни желинсе, сол адамның усынған қурбанлығы қабыл етилмейди хәм есапқа алынбайды. Өйткени гөш мәкириу саналады хәм оны жеген хәр бир адам айыплы саналып, жазаға тартылады.

¹⁹ Хәр қандай харам нәрсеге тийип кеткен қурбанлық гөшин жеуге болмайды. Ондай гөшти жағып жибериу керек. Ал харамланбаған гөштен пәк деп саналған хәр бир адамның жеуине болады. ²⁰ Бирақ егер бир адам харам бола тура, Жаратқан Ийеге берилген татыулық қурбанлығын жесе, ол халық арасынан жоқ қылынсын. ²¹ Және де, ким де ким харам саналған бир нәрсеге, адамнан шыққан харамлайтуғын нәрсеге ямаса харам хайуанға бир жерин тийгизип, Жаратқан Ийеге берилген татыулық қурбанлығының гөшинен жесе, ол халық арасынан жоқ қылынсын“».

Май хәм қан жеменлер

²² Жаратқан Ийе Муұсаға былай деди: ²³ «Израил халқына былай деп айт: „Мал, қой хәм ешқиниң ишки майын хәсла жеменлер. ²⁴ Харам өлген ямаса жабайы хайуанлар тәрәпинен таланып тасланған хайуанның майын хәр қандай мүтәжликлериңизге ислетсеңиз болады, бирақ оны хеш қашан жеменлер. ²⁵ Ким де ким Жаратқан Ийеге сый қылып берилген маллардың бириниң майын жесе, ол өз халқы арасынан жоқ қылынсын. ²⁶ Қай жерде жасасаңыз да, хеш қандай қус ямаса хайуанның гөшин қаны менен жеменлер. ²⁷ Қан жеген хәр бир адам өз халқының арасынан жоқ қылынсын“».

Руұханийлердиң пайы

²⁸ Жаратқан Ийе Муұсаға былай деди: ²⁹ «Израил халқына былай деп айт: „Ким де ким татыулық қурбанлығын бермекши болса, ол қурбанлықтың бир бөлегин Жаратқан Ийеге сый етип берсин. ³⁰ Сол адам қурбанлықтан сый

етип берип атырған майды хәм төсти өз қолы менен әкелсин хәм төсти Жаратқан Ийениң алдында жоқары көтерип усынсын.

³¹ Руўханий майды қурбанлық орынның үстинде түтетип жандырсын, бирақ төс Харон хәм оның улларына тийисли. ³² Татыўлық қурбанлығының оң санын сый ретинде руўханийге берің. ³³ Харонның улларынан қайсы бири усы татыўлық қурбанлығының қанын хәм майын усынса, оң сан соның пайы болады. ³⁴ Себеби Мен Израил халқының татыўлық қурбанлықтарының усы төсин хәм сан жилигин алып, буларды Израил халқынан мәңгиге берилген пай сыпатында руўханий Харонға хәм оның улларына бердим“».

³⁵ Харон хәм оның уллары руўханий болып тайынланған күннен баслап, олардың пайына Жаратқан Ийеге берилген сыйлардан усылар тийди. ³⁶ Харон хәм оның уллары майланып, хызметке тайынланған күнинен баслап, Жаратқан Ийе Израил халқына усы жиликлерди оларға бериўин буйырды. Бул әўладлар бойы олардың мәңги пайы болады.

³⁷ Мине, жандырылатуғын қурбанлық, ғәлле садақасы, айып қурбанлығы, гүна қурбанлығы, хызметке тайынлау рәсими хәм татыўлық қурбанлығы туўралы қағыйдалар усылардан ибарат. ³⁸ Израил халқы Синай шөлинде болған ўақытта, Жаратқан Ийе усы қурбанлықларды усынып баслаўды Синай таўында Муўсаға буйырған еди.

8

Сегизинши бап

Харон хәм оның улларының руўханий болып тайынланыўы

¹ Жаратқан Ийе Муўсаға былай деди: ² «Харон хәм оның улларын, олар менен бирге руўханийлик кийимлерин, майлаў ушын арналған зәйтүн майын, гүна қурбанлығы ушын берилетуғын буғаны, еки қошқарды хәм бир себет ашытқысыз нанларды алып кел.[§] ³ Кейин пүткил жәмийетти Ушырасыў шатырының алдына жыйна». ⁴ Муўса Жаратқан Ийениң буйрығын орынлады.

Хәмме Ушырасыў шатырының алдына жыйналғанда, ⁵ Муўса жәмийетке: «Мен хәзир Жаратқан Ийениң буйрығын әмелге асыраман», – деди де, ⁶ Харон хәм оның улларын алдыға шығарып, оларды суў менен жуўыныў рәсиминен өткизди. ⁷ Соннан кейин, Харонға узын көйлек кийгизип, белине белбеў байлады хәм оның сыртынан бахалы руўханийлик кийим кийгизди. Оның үстине эфодты тағып, белбеўи менен буўды. ⁸ Көксине қалталы өңиршени тақты. Өңиршениң ишине Урим хәм Туммимди салды. ⁹ Харонның

[§]8.2 Шығыў китабының 29:2-3 аятларға қараң.

басына сәлле орап, сәлленің алды бетине мухаддес алтын тажды қойды. Муўса ҳәр бир нәрсени Жаратқан Ийениң буйырғанындай қылып иследи.

¹⁰ Соңынан Муўса майлаў рәсимине арналған зәйтүн майын алып, Мухаддес шатырды ҳәм оның ишиндеги ҳәр бир нәрсени майлап, мухаддес қылды.

¹¹ Қурбанлық орынның үстине майдан жети рет серпти. Және де, орынның барлық буйымларына, үлкен ләгенге ҳәм оның туяқларына май серпип, оларды мухаддес қылды. ¹² Харонды мухаддес қылып бағышлаў ушын, басына зәйтүн майын қуйып, оны майлаў рәсиминен өткизди. ¹³ Соннан соң, Харонның улларын алдыға шығарды. Оларға узын көйлеклер кийдирип, беллерине белбеў байлады ҳәм басларына кишигирим сәлле орады. Муўса буларды да Жаратқан Ийениң буйырғанындай қылып иследи.

¹⁴ Кейин Муўса гүна қурбанлығы етип берилетуғын буғаны әкелди. Харон ҳәм оның уллары қолларын буғаның басына қойды. ¹⁵ Муўса буғаны шалды. Қурбанлық орынды тазалаў ушын, қанды бармағы менен орынның шақларына сүртип шықты. Аўысқан қанды қурбанлық орынның түбине төкти. Усылайынша ол қурбанлық орынды гүналардан тазалаў рәсими өткерилетуғын ҳалға таярлап, оны мухаддес қылды. ¹⁶ Муўса малдың иш майларын, баўырының төменги ушын, еки бөтекесин ҳәм бөтеке майларын алып, қурбанлық орынның үстинде түтетип жандырды. ¹⁷ Ал буғаның қалған бөлеклерин – терисин, гөшин ҳәм дәрислерин орданың сыртында жағып жиберди. Муўса буларды да Жаратқан Ийениң буйырғанындай қылып иследи.

¹⁸ Кейин Муўса жандырылатуғын қурбанлыққа бир қошқарды әкелди. Харон ҳәм оның уллары қолларын қошқардың басына қойды. ¹⁹ Муўса қошқарды шалып, оның қанын қурбанлық орынның төрт қапталына серпип жиберди. ²⁰ Қошқарды жиликлерге бөлип, жиликлерин, геллесин ҳәм майын түтетип жандырды. ²¹ Ишек-қарнын ҳәм туяқларын жуўып, қошқарды толығы менен қурбанлық орынның үстинде түтетип жандырды. Бул жандырылатуғын қурбанлық – Жаратқан Ийеге хош ийисли сый болады. Муўса ҳәммесин Жаратқан Ийениң буйырғанындай қылып иследи.

²² Буннан соң, Муўса Харон ҳәм оның улларының бағышланыўына арналған қурбанлық ушын берилетуғын қошқарды алып келди. Харон ҳәм оның уллары қолларын қошқардың басына қойды. ²³ Муўса қошқарды шалып, оның қанын алды. Қанды Харонның оң қулағының сырғалығына, оң қолының ҳәм оң аяғының бас бармақларына сүртти. ²⁴ Соңынан Харонның улларын алдыға шығарды. Олардың да оң қулағының сырғалығына, оң қол ҳәм оң аяғының бас бармақларына қан сүртти. Аўысқан қанды қурбанлық орынның төрт қапталына серпип жиберди. ²⁵ Муўса малдың майын, яғный қуйрық майын, иш майларын, баўырының төменги ушын, еки бөтекесин,

бөтеке майларын хәм оң санын алды. ²⁶ Кейин Жаратқан Ийениң алдындағы ашытқысыз нан салынған себеттен бир шөрек, зәйтүн майы қосылған шөрек хәм бир пәтир алып, малдың майы менен оң санының үстине қойды.

²⁷ Муўса булардың хәммесин Харон хәм оның улларының қолларына берди. Олар буларды Жаратқан Ийениң алдында жоқары көтерип усынды. ²⁸ Кейин Муўса буларды олардың қолларынан алып, қурбанлық орынның үстінде жандырылатуғын қурбанлық пенен бирге түтетип жандырды. Булар – бағышланыў қурбанлығы, Жаратқан Ийеге хош ийисли сый болады. ²⁹ Соң Муўса төсти алып, оны Жаратқан Ийениң алдында жоқары көтерип усынды. Бағышланыў қурбанлығы ушын берилген қошқардан Муўсаның пайына усы төс тийди. Муўса хәммесин Жаратқан Ийениң буйырғанындай қылып иследи.

³⁰ Муўса майлаў рәсимине арналған зәйтүн майын хәм қурбанлық орындағы қанды алып, Харон менен оның улларының үстине хәм олардың кийимлерине серпти. Усылайынша, Муўса Харонды, оның улларын хәм олардың кийимлерин мухаддес қылды.

³¹ Соң Муўса Харон хәм оның улларына: «Гөшти Ушырасыў шатырының кирер аўзының алдында писириңлер. Оны бағышланыў садақалары салынған себеттеги нан менен бирге сол жерде жеңлер. Маған: „Буны Харон хәм оның уллары жесин“, – деп буйырылған. ³² Гөш пенен наннан аўысып қалғанын жағып жибериңлер. ³³ Бағышланыў күнлериңиз тамам болғанша, жети күн даўамында Ушырасыў шатырының алдынан хеш жаққа шығып кетпеңлер. Себеби бағышланыў күнлериңиз жети күн даўам етиўи тийис. ³⁴ Бүгинги исленген рәсимди Жаратқан Ийе сизлердиң гүналарыңыздың кеширилиўи ушын буйырған еди. ³⁵ Жети күн даўамында күни-түни Ушырасыў шатырының алдында тайын болып, Жаратқан Ийениң буйрығын орынлаўыңыз тийис. Болмаса, өлип қаласызлар. Маған усылай буйрық берилген», – деди. ³⁶ Солай етип, Харон хәм оның уллары Жаратқан Ийениң Муўса арқалы берген барлық буйрықларын орынлады.

9

Тоғызыншы бап

Руўханийлердиң өз хызметин баслаўы

¹ Сегизинши күни Муўса Харонды, оның улларын хәм Израилдың ақсақалларын шақырды. ² Сонда Муўса Харонға былай деди: «Гүна қурбанлығы ушын минсиз бир тана, жандырылатуғын қурбанлық ушын минсиз бир қошқар алып, оларды Жаратқан Ийеге усың. ³ Соңынан Израил

халқына айт, олар да гүна қурбанлығы үшін бір теке, жандырылатуғын қурбанлық үшін бір жасар минсиз тана менен бір жасар минсиз тоқлы әкелсин. ⁴ Жаратқан Ийениң алдында татыўлық қурбанлығы үшін бір буға хәм бір қошқар алып, буған қоса зәйтүн майы менен араластырылған ғәлле садақасын усынсын. Өйткени бүгин оларға Жаратқан Ийе көринеди».

⁵ Олар Муўсаның буйырғанларының хәммесин Ушырасыў шатырының алдына алып келди. Хәмме жақын келип, Жаратқан Ийениң алдында турды.

⁶ Сонда Муўса оларға: «Жаратқан Ийениң салтанаты сизлерге көриниўи үшін, Ол сизлерге мыналарды ислеўди буйырмақта», – деп, ⁷ Харонға былай деди: «Қурбанлық орынға жақынлап, гүна қурбанлығын хәм жандырылатуғын қурбанлығыңды бер. Усылай етип, өзинди де, халқыңды да гүналардан тазала. Соннан кейин, Жаратқан Ийе буйырғанындай, халқыңның қурбанлығын берип, оларды гүналардан тазала».

⁸ Солай етип, Харон қурбанлық орынға жақынласып, өзи үшін гүна қурбанлығына алып келген тананы шалды. ⁹ Уллары оған тананың қанын алып келди. Харон бармағын қанға батырып, қурбанлық орынның шақларына сүртти. Аўысқан қанды қурбанлық орынның түбине төкти.

¹⁰ Жаратқан Ийениң Муўсаға берген буйырығы бойынша, ол гүна қурбанлығының майын, еки бөтекесин хәм баўырының төменги үшін қурбанлық орында түтетип жандырды. ¹¹ Ал тананың гөши менен терисин орданың сыртында жағып жиберди.

¹² Кейин Харон жандырылатуғын қурбанлықты шалды. Оның уллары қурбанлықтың қанын оған берди хәм ол қанды қурбанлық орынның төрт қапталына серпип жиберди. ¹³ Соңынан уллары оған жандырылатуғын қурбанлықтың барлық жиликлерин хәм басын әкелип берди. Харон хәммесин қурбанлық орынның үстинде түтетип жандырды. ¹⁴ Ал қурбанлықтың ишек-қарнын хәм туяқларын жуўып, қурбанлық орында жандырылатуғын қурбанлыққа қосып түтетип жандырды.

¹⁵ Буннан соң, Харон халықтың қурбанлығын алып келди. Халықтың гүналары үшін берилген текени шалды хәм биринши қурбанлық сыяқлы буны да гүна қурбанлығы сыпатында усынды.

¹⁶ Харон жандырылатуғын қурбанлықты да қағыйдаға сай тәризде берди.

¹⁷ Соңынан ол ғәлле садақасын берди. Оннан бир уўыс алып, оны азанда берилетуғын жандырылатуғын қурбанлыққа қоса қурбанлық орынның үстинде түтетип жандырды.

¹⁸ Харон халықтың татыўлық қурбанлығы үшін алып келген буғасы менен қошқарын да шалды. Уллары қурбанлықлардың қанын оған әкелип берди. Ол қанды қурбанлық орынның төрт қапталына серпип жиберди. ¹⁹ Харонның уллары буға менен қошқардың майын, яғный қуйрық майын,

ишек-қарынларындағы майларын, еки бөтекесин хәм бауырының төменги ушын ²⁰ төслердің үстине қойды. Харон усы майлы бөлеклерди алып, құрбанлық орында түтетип жандырды. ²¹ Соннан кейин, Муўсаның буйырғанындай, ол төслерди хәм оң санды Жаратқан Ийениң алдында жоқары көтерип усынды.

²² Харон гүна, жандырылатуғын хәм татыўлық құрбанлықларын берип болғаннан соң, қолларын жайып, халыққа пәтия берди. Соннан соң, ол төменге түсти.

²³ Муўса менен Харон Ушырасыў шатырына кирди хәм олар сыртқа шыққаннан соң, халыққа пәтиясын берди. Сонда Жаратқан Ийениң салтанаты пүткил халыққа көринди ²⁴ хәм Жаратқан Ийениң оты пайда болып, құрбанлық орынның үстиндеги жандырылатуғын құрбанлықты хәм майларды жандырып жиберди. Буны көрген пүткил халық қуўаныштан қышқырысып, ет-бетинен жерге жығылды.

10

Оныншы бап

Надаб хәм Абиҳудың өлими

¹ Харонның уллары Надаб хәм Абиҳу түтетки түтетилетуғын ыдысларын алып, ишлерине шоқ, шоқтың үстине түтетки салды. Олар Жаратқан Ийе усыныўды буйырмаған отты Оның алдына алып келди. ² Жаратқан Ийениң оты пайда болды. От оларды күйдирип жиберди хәм олар Жаратқан Ийениң алдында өлип қалды. ³ Сонда Муўса Харонға былай деди: «Жаратқан Ийениң:

„Маған хызмет еткенлерге мухаддеслигимди көрсетемен,
Пүткил халық алдында салтанатымды ашаман“, – деп айтқаны усы еди».

Харон үндемеді.

⁴ Муўса Харонның әкесиниң иниси Уззиелдің уллары Мишаел хәм Элсафанды шақырып алып, оларға: «Берман келиңлер, туўысқанларыңыздың өли денесин Мухаддес шатырдың алдынан орданың сыртына алып шығыңлар», – деди. ⁵ Олар келди де, Муўсаның буйырғанындай, туўысқанларының денелерин кийимлеринен услап, орданың сыртына алып шықты.

⁶ Буннан соң, Муўса Харонға хәм оның уллары Элазар менен Итамарға былай деди: «Аза тутып, шашларыңызды жаймаңлар хәм кийимлериңизди жыртпаңлар. Олай ислесеңиз, өлесизлер хәм Жаратқан Ийе пүткил халыққа

қәхәрленеди. Бирақ туұысқанларыңыз болған пүткіл Израил халқы Жаратқан Ийе тәрeпинен от пенен жоқ қылынғанлар ушын аза тутыуы мүмкін.

⁷ Ушырасыу шатырының алдынан хеш жаққа шығып кетпеңдер, болмаса өлип қаласызлар. Өйткени сизлер Жаратқан Ийениң майлайтуғын майы менен Оған бағышландыңыз».

Харон хәм оның уллары Муұсаның айтқанына бойсынды.

Руұханийлер ушын қағыйдалар

⁸ Жаратқан Ийе Харонға былай деди: ⁹ «Өзин де, улларың да Ушырасыу шатырына шарап ямаса басқа өткір ишимликлер ишип кирмеңдер, болмаса өлип қаласызлар. Бул әуладлар бойы мәңги қағыйда болсын. ¹⁰ Сизлер мухаддес нәрсени әпиұайы нәрседен, ҳарам нәрсени ҳадал нәрседен айыра алыуыңыз шәрт. ¹¹ Мениң Муұса арқалы Израил халқына берген барлық қағыйдаларымды оларға үйретиуиңиз тийис».

¹² Муұса Харонға хәм оның қалған уллары Элазар менен Итамарға былай деди: «Жаратқан Ийеге берилген гәлле садақасының жандырылмаған бөлегин алып, оннан ашытқысыз нан жауып қурбанлық орынның қасында жеңлер. Себеби бул – жүдә мухаддес. ¹³ Оны мухаддес жерде жеңлер. Өйткени Жаратқан Ийеге берилген сыйлардан сениң хәм улларыңның пайы усы болады. Маған усындай буйрық берилди. ¹⁴ Ал жоқары көтерип усынылған төс пенен бағышлап усынылған санды улларың хәм қызларың менен бирге таза жерде жеңлер. Өйткени бул Израил халқының берген татыулық қурбанлықларынан сениң хәм балаларыңның пайы етип, усылар берилди. ¹⁵ Израил халқы сый қылып берген май менен бирге қурбанлықтың сан хәм төсин әкелсин. Олар төс хәм санды Жаратқан Ийеге бағышлап, жоқары көтерип усынғаннан кейин, булар саған хәм сениң улларыңа бериледи. Жаратқан Ийениң буйрығына муұапық, булар мәңгиге сениң хәм балаларыңның пайы болады».

¹⁶ Муұса гүна қурбанлығы ушын берилетуғын текени сорастырғанда, оның жандырып жиберилгенин билди. Сонда ол Харонның қалған уллары Элазар хәм Итамарға қатты ашыуланып былай деди: ¹⁷ «Не ушын гүна қурбанлығының гөшин мухаддес жерде жемедиңдер? Ол – жүдә мухаддес қурбанлық-ғо! Жаратқан Ийениң алдында жәмийеттиң гүнасын жууып, оларды пәклеуиңиз ушын, Жаратқан Ийе оны сизлерге берген еди. ¹⁸ Текениң қаны Мухаддес шатырдың ишине алып кирилмеген. Сизлерге буйырғанымдай, текени мухаддес жерде жеуиңиз керек еди».

¹⁹ Харон Муұсаға былай деди: «Олар бүгин Жаратқан Ийеге гүна қурбанлығын хәм жандырылатуғын қурбанлықты берди. Ал мениң басыма усындай ис түсти! Бүгин мен гүна қурбанлығының гөшинен жегенимде, бул

Жаратқан Ийеге унар ма еди?»²⁰ Бул сөзди еситип, Муўса буған ыразы болды.

11

Он биринши бап

Хадал хәм харам хайўанлар

¹ Жаратқан Ийе Муўса менен Харонға былай деди: ² «Израил халқына былай деп айтыңлар: „Жер бетинде жасайтуғын хайўанлардан мыналардың гөшин жеўге болады: ³ туяқлары терең етип екиге айырылған, аша туяқлы хәм гүйис қайтаратуғын хайўанлардың хәммесин. ⁴ Бирақ бул хайўанлардан тек мыналардың гөшин жеўиңизге болмайды: түйе гүйис қайтарады, бирақ оның туяғы екиге айырылмаған. Сонлықтан ол сизлер ушын харам болады. ⁵ Даман^h гүйис қайтарады, бирақ оның туяғы жоқ. Сонлықтан ол сизлер ушын харам болады. ⁶ Қоян гүйис қайтарады, бирақ оның туяғы жоқ. Сонлықтан ол сизлер ушын харам болады. ⁷ Шошқа екиге айырылған, аша туяқлы болғаны менен, ол гүйис қайтармайды. Сонлықтан ол сизлер ушын харам болады. ⁸ Усы хайўанлардың гөшин жеменлер хәм олардың өлигине де қол тийгизбеңдер. Олар сизлер ушын харам саналады. ⁹ Суўда жасайтуғын хайўанлардан мыналардың гөшин жеўиңизге болады: теңизде, суўларда жасайтуғын қалашлы хәм қабыршақлы хайўанлардың гөшин жеўиңизге болады. ¹⁰ Теңизде хәм суўларда жасайтуғын қалашсыз хәм қабыршақсыз хайўанлардың хәммеси сизлер ушын мәкириў саналады. ¹¹ Булар сизлер ушын жеркенишли саналады. Олардың гөшин жеменлер хәм өлигинен жеркениңлер. ¹² Суўда жасайтуғын қалашсыз хәм қабыршақсыз хайўанлардың хәммеси сизлер ушын жеркенишли саналады. ¹³ Мына қусларды жеркенишли деп билип, олардың гөшин жеменлер: бүркит, күшеген, қара қус, ¹⁴ шайқус, лашын хәм оның түрлери, ¹⁵ ғарғаның барлық түрлери, ¹⁶ түйеқус, байыўлы, шағала хәм қаршығаның түрлери, ¹⁷ үки, қарабай, ибис, ¹⁸ ақ қуў, бирқазан, сипа, ¹⁹ ләйлек хәм қутанның түрлери, өпепек хәм жарғанат. ²⁰ Қанатлы шыбын-ширкейлердің хәммеси сизлер ушын жеркенишли. ²¹ Ал олардың ишиндеги тек ғана узын аяқлары менен секирип жүретуғынларын жеўиңизге болады. ²² Олар: шегирткениң барлық түрлери, шекшек шегиртке, қара шегиртке хәм усылардың барлық түрлери. ²³ Басқа шыбын-ширкейлердің хәммеси сизлер ушын жеркенишли.

^hДаман – сурокқа уқсайтуғын хайўан.

²⁴ Төмендегі хайұанлар сизлерди харамлайды, олардың өлигине бир жерин тийгизген адам кешке дейин харам саналады. ²⁵ Ким де ким олардың өлигин тасыса, ол кийимлерин жууыуы тийис хэм ол кешке дейин харам саналады.

²⁶ Туяғы екиге айырылған, бирақ туяғындағы жарығы терең болмаған хэм гүйис қайтармайтуғын хэр бир хайұан сизлер ушын харам болады. Оларға бир жерин тийгизген адам да харам саналады. ²⁷ Төрт аяқлы хайұанлардан пәнжелерин жерге басып жүретуғын хайұанлар да сизлер ушын харам болады. Олардың өлигине бир жерин тийгизген адам кешке дейин харам саналады. ²⁸ Олардың өлигин тасыған адам кийимлерин жуусын хэм ол кешке дейин харам саналады. Өйткени бул хайұанлар сизлер ушын харам.

²⁹ Жер бауырлап жүриуши мына хайұанлар да сизлер ушын харам саналады: гөртышқан, тышқан, кесирткениң түрлери, ³⁰ анака, хамелеон, дийуал кесирткеси (летаа), тиншемет. ³¹ Барлық жер бауырлаушылар ишинде сизлер ушын харам деп саналатуғынлары усылар. Олардың өлигине бир жерин тийгизген адам кешке дейин харам саналады. ³² Олардың биреуиниң өлиги бир нәрсениң үстине түсип кетсе, оны харам қылады. Сол хэр бир исте қолланылатуғын ағаш ыдыс, кийим, тери, я кенеп болсын, оларды сууға салып қойыу керек. Олар кешке дейин харам саналып, соңынан хадал саналады. ³³ Ал егер хайұанның өлиги ылай ыдыстың ишине түсип кетсе, онда ыдыстың ишиндеги хэр қандай нәрсе харам саналады хэм ыдыс сындырып тасланыуы керек. ³⁴ Бундай ыдыстағы суу ишип-жеуге болатуғын азық-ауқатқа тамып кетсе, онда булар харам саналады. ³⁵ Усындай хайұанлардың бириниң өлиги нениң үстине түссе де, соны харам қылады. Ол тандырға ямаса ошакқа түскен болса, онда олар бузып тасланыуы тийис. Себеби олар харам болады хэм сизлер ушын да харам саналады. ³⁶ Бирақ өлик түскен булақ ямаса суу сақлағыш ғана хадал саналады. Ал хайұанлардың өлигине бир жерин тийгизген адам харам саналады. ³⁷ Егер усы хайұанлардың бириниң өлиги егилетуғын туқымға түссе, туқым хадал болып қала береді. ³⁸ Бирақ егер ол сууға салынған туқымның үстине түссе, туқым сизлер ушын харам саналады.

³⁹ Егер гөшин жеуге болатуғын хайұан харам өлсе, оның өлигине бир жерин тийгизген адам кешке дейин харам саналады. ⁴⁰ Оның гөшинен жеген адам кийимлерин жууыуы тийис хэм ол кешке дейин харам саналады. Өликти тасыған адам да кийимлерин жууыуы тийис. Бундай адам кешке дейин харам саналады.

⁴¹ Жер бауырлап жүриуши барлық хайұанларды мәкириу санаңлар. Оларды жемеңлер. ⁴² Қарны менен сүйретилип жүриуши болсын, төрт аяқлы жер бауырлаушы хэм көп аяқлы жаныуарлар болсын, олардың хеш бирин жемеңлер. Өйткени олар жеркенишли. ⁴³ Олардың хеш бири менен өзиңизди

мәкириу етпеңлер, олар арқалы харам болып қалмаңлар. ⁴⁴ Себеби Мен – сизлердің Қудайыңыз Жаратқан Ийе боламан. Мухаддес болыу үшін өзлериңизди Маған бағышланлар, себеби Мен – мухаддеспен. Жер бауырлаушылардың хеш бири менен өзлериңизди харамламаңлар.

⁴⁵ Қудайыңыз болыу үшін, сизлерди Мысырдан шығарған Жаратқан Ийе – Мен боламан. Мухаддес болыңлар, өйткени Мен – мухаддеспен. ⁴⁶ Хайуанлар, қуслар, сууда жасаушы хәр түрли хайуанлар хәм жер бауырлаушылар тууралы қағыйдалар усы болады. ⁴⁷ Харамды хадалдан, жеуге болатуғын хайуанларды жеуге болмайтугын хайуанлардан айырып билиңдер!“»

12

Он екинши бап

Босанған хаялдың тазаланыуы

¹ Жаратқан Ийе Муусаға былай деди: ² «Израил халқына былай деп айт: „Егер бир хаял хәмиледар болып, ул тууса, ол етеги келген күнлери сыяқлы, жети күн харам саналады. ³ Оның баласы сегиз күнлигинде сүннет етилсин.

⁴ Хаялдың қаннан тазаланыу мүддети сегизинши күннен баслап, және отыз үш күн дауам етсин. Бул шилле уақты тамам болмағанша, хаял мухаддес нәрсеге қол тийгизбеуи хәм Мухаддес шатырға бармауи тийис. ⁵ Егер хаял қыз тууса, ол еки хәпте дауамында етеги келген күнлери сыяқлы харам саналады. Соннан соң, хаялдың қаннан тазаланыу мүддети алпыс алты күн болсын.

⁶ Ул ямаса қыз тууған хаялдың тазаланыу мүддети питкеннен соң, ол жандырылатуғын қурбанлық ушын бир жасар тоқлы, гүна қурбанлығы ушын бир жас кептер ямаса бир қумырыны Ушырасыу шатырының алдына әкелип, рууханийге берсин. ⁷ Рууханий оларды Жаратқан Ийениң алдында қурбанлыққа берип, хаял ушын тазалау рәсимин өткерсин. Сонда хаял қан кетиуден тазаланған болып саналады. Ул ямаса қыз тууған хаялға байланыслы қағыйда усы болады.

⁸ Егер хаялдың қошқар бериуге шамасы болмаса, онда ол биреуин жандырылатуғын қурбанлық, ал екиншисин гүна қурбанлығы ушын еки қумыры ямаса еки жас кептер әкелсин. Сонда рууханий хаялды тазалайды хәм хаял таза саналады“».

13

Он үшінши бап

Тери кеселликлери тууралы нызам

¹ Жараткан Ийе Муўса менен Харонға былай деди: ² «Денесинде кәўипли тери кеселлигине айланыўы мүмкин болған дақ, бөртпе ямаса ақтаңлағы бар адам руўханий Харонға ямаса оның руўханий улларының бирине апарылсын. ³ Руўханий теридеги жараны тексерип шықсын. Егер жараның үстиндеги қыл ағарып, жара ойылған болса, онда бул – кәўипли тери кеселлигине тән жара. Бундай жағдайда терисиндеги жараның усындай екенлиги анықланған адамды руўханий ҳарам деп жәрияласын. ⁴ Ал егер адамның терисинде ақтаңлақ болғаны менен, ол ойылмаған хәм үстиндеги қыллар ағармаған болса, онда руўханий кесел адамды жети күн басқалардан бөлеклеп қойсын. ⁵ Жетинши күни руўханий жараны және тексерип көрсин. Егер жара сол қалында қалып, териге жайылмаған болса, онда кесел адамды және жети күн бөлеклеп қойсын. ⁶ Руўханий жетинши күни кесел адамды тағы тексерип көрсин. Егер жара териге жайылмаған хәм алдыңғысынан гөре билинбей баратырған болса, онда ол кеселди ҳадал деп жәрияласын. Бул – әпиўайы бөртпе болғаны. Кесел адам кийимлерин жуўсын хәм сонда ол ҳадал деп саналады. ⁷ Руўханийге тексерилип, ҳадал деп саналғаннан кейин, сол адамның терисиндеги бөртпе жайыла басласа, ол қайтадан руўханийге көринсин. ⁸ Руўханий адамды тағы тексерип шықсын. Егер адамның терисиндеги бөртпе жайылған болса, онда руўханий оны ҳарам деп жәрияласын. Демек, сол адамның кәўипли тери кеселлигине шалынғаны. ⁹ Усы кеселдің белгиси бар адам руўханийге апарылып, ¹⁰ руўханий оны тексерип шыққанда, териде ақ дақ табылса, дақтың үстиндеги қыллар да ақ болып, ол аўзы ашық жара болса, ¹¹ бул жазылмайтуғын тери кеселлиги болғаны. Руўханий адамды ҳарам деп жәрияласын, оны бөлеклеп қойыўдың пайдасы жоқ. Себеби ол адам әлле қашан ҳарам болып есапланады. ¹² Егер кеселлик жайылып, жара сол адамды басынан аяғына дейин қаплаған болса, ¹³ онда руўханий оны тексерип шықсын. Егер барлық денеси таза териге қапланған болса, руўханий оны ҳадал деп жәрияласын. ¹⁴ Бирақ егер жараның аўзы ашық хәм қызарған болса, онда адам ҳарам саналады. ¹⁵ Руўханий қызарған, аўзы ашық жара көрсе, адамды ҳарам деп жәрияласын. Усындай жара ҳарам болып, бул кәўипли тери кеселлигиниң белгиси. ¹⁶⁻¹⁷ Егер жараның аўзы питип, тек ғана ақ дақ қалған болса, онда руўханий тексерип шығып, ол адамды ҳадал деп жәрияласын. ¹⁸ Егер биреўдің терисине шыйқан шығып, ол жазылып кеткен болса, ¹⁹ бирақ шыйқанның орнында ақ ямаса ақшыл қызыл рендеги ақтаңлақ пайда болса, ол руўханийге көриниўи тийис. ²⁰ Руўханий оны тексерип шықсын. Егер дақ терең ойылып, үстиндеги түклер ағарған болса, онда ол адамды ҳарам деп жәрияласын. Бул – шыйқанның орнына шыққан кәўипли тери

кеселли болғаны. ²¹ Бирақ егер руўханий тексергенде, дақтың үстиндеги түктің ағармағанын көрсе, жара терең ойылмай, алдыңғысынан гөре билинбей баратырған болса, онда ол адамды жети күн басқалардан бөлеклеп қойсын. ²² Егер усы ўақыт даўамында жара жайылып баслаған болса, руўханий ол адамды ҳарам деп жәрияласын. Өйткени бул – қәуипли тери кеселлиги болғаны. ²³ Ал егер ақтаңлақ сол ҳалында қалып, жайылмаған болса, бул тек ғана шыйқаннан қалған тыртық болғаны. Руўханий ол адамды ҳадал деп жәрияласын.

²⁴ Егер биреў күйип қалып, күйген териде қызғыш ямаса ақ дақ пайда болса, ²⁵ онда руўханий жарақатты тексерип шықсын. Ақтаңлақтың үстиндеги түклер ағарып, дақ терең ойылған болса, демек, бул – күйген териниң орнында пайда болған қәуипли тери кеселлиги. Руўханий бундай адамды ҳарам деп жәрияласын. ²⁶ Бирақ егер руўханий ақтаңлақтағы түктің ағармағанын көрсе, дақ терең ойылмай, алдыңғысынан гөре билинбей баратырған болса, онда руўханий ол адамды жети күн басқалардан бөлеклеп қойсын. ²⁷ Жетинши күни руўханий оны және тексерип көрсин. Егер дақ териге жайылған болса, онда ол адамды ҳарам деп жәрияласын. Өйткени ол қәуипли тери кеселлигине шалынған. ²⁸ Егер теридеги ақтаңлақ сол ҳалында қалып, териге жайылмаған ҳәм алдыңғысынан гөре билинбей баратырған болса, онда бул – күйиктен пайда болған тыртық. Руўханий ол адамды ҳадал деп жәрияласын.

²⁹ Бир ер адамның ямаса ҳаялдың басында ямаса ийегинде жара болса, ³⁰ руўханий жараны тексерип шықсын. Жара териде терең орналасқан, үстиндеги түклер жиңишке ҳәм сары болса, онда руўханий аўырыў адамды ҳарам деп жәрияласын. Өйткени бул қотыр жара, бас ҳәм ийекте пайда болған қәуипли тери кеселлиги. ³¹ Деген менен, руўханий бундай жараны тексергенде, жараның терең ойылмағанын, бирақ жараның үстинде қара түк жоқ екенін көрсе, онда ол аўырыў адамды жети күн басқалардан бөлеклеп қойсын. ³² Ал жетинши күни руўханий жараны және тексерип көрсин. Егер қотыр жара териге жайылмаған, үстинде сары түк жоқ болып, жара терең ойылмаған болса, ³³ онда адамның қотыр болған жеринен басқа ҳәмме жериндеги түклер қырып таслансын. Руўханий аўырыў адамды және жети күн басқалардан бөлеклеп қойсын. ³⁴ Жетинши күни руўханий қотыр жараны тағы тексерип көрсин. Егер қотыр жара териге жайылмаған ҳәм терең ойылмаған болса, онда руўханий сол адамды ҳадал деп жәрияласын. Аўырыў адам кийимлерин жуўсын, сонда ол ҳадал деп саналады. ³⁵ Бирақ аўырыў адам ҳадал деп жәрияланғаннан соң, қотыр жара оның терисине жайылып басласа, ³⁶ руўханий оны қайтадан тексерип шықсын. Егер қотыр жайылған болса, онда сарғайған түкти излемесе де болады. Ол адам ҳарам болып

саналады. ³⁷ Ал егер қотыр жара сол халында қалып, үстине қара түк шыққан болса, онда қотыр жазылғаны. Адам хадал болады, руханий оны хадал деп жәрияласын.

³⁸ Бир ер адамның ямаса хаялдың терисинде ақтаңлақлар пайда болса, ³⁹ онда руханий оны тексерип шықсын. Теридеги ақтаңлақлар алдыңғысынан гөре билинбей баратырған хәм ақшыл болса, бул – бөртпе болғаны. Адам хадал саналсын.

⁴⁰⁻⁴¹ Егер адамның төбе шашы ямаса шашының алды бети төгилген болса, онда бул – кәл болғаны. Адам хадал саналады. ⁴² Бирақ кәл болған адамның басында қызғыш ақ жаралар пайда болса, онда ол адамның қәуипли тери кеселлигине шалынғаны. ⁴³ Руханий оны тексерип көрсин. Басының төбесиндеги ямаса алды бетиндеги дақлар қәуипли тери кеселлигине тән жаралар сыяқлы ақшыл қызыл болса, ⁴⁴ онда адам усындай тери кеселлигине шалынған болып, ол харам саналады. Басындағы жара себепли руханий оны харам деп жәрияласын.

⁴⁵ Қәуипли тери кеселлигине шалынған адамның кийимлери жыртылып, шашлары жайылған болсын. Адам жүзиниң төменин жауып: «Харамман! Харамман!» – деп бақырсын. ⁴⁶ Ол адам кеселлиги дауамында харам саналып, халықтан узақта, орданың сыртында жасасын.

Баз басыу хақында

⁴⁷⁻⁴⁸ Егер жүн ямаса зығыр кийимди, хәр қандай жүн ямаса зығыр жиптен тоқылған гезлеме, тери ямаса тери буйымды баз басып кетсе ⁴⁹ хәм булардағы баз басқан дақ жасыл ямаса қызыл түске енсе, онда олар руханийге көрсетилиуи тийис. ⁵⁰ Руханий оларды тексерип көрип, зыянланған нәрсени жети күн бөлек сақласын. ⁵¹ Жетинши күни оны және тексерсин. Егер кийимде, гезлемедә ямаса қандай да бир мақсет пенен қолланылған тери буйымда баз басқан жер жайылса, бул зыянлы болғаны. Зыянланған зат харам саналады. ⁵² Үсти баз басқан хәр бир зат руханий тәрәпинен жағып жиберилсин. Өйткени бул зыянлы нәрсе болғанлықтан, жандырып жиберилиуи керек.

⁵³ Егер руханий кийимдеги, гезлемедәги ямаса қандай да бир тери буйымдағы баз басқан жердиң жайылмағанын көрсе, ⁵⁴ баз басқан затты жууыуды буйырсын. Руханий оны және жети күн бөлек сақласын. ⁵⁵ Соннан кейин, руханий оны және тексерсин. Егер баз жайылмағаны менен реңи бурынғыдай жасыл ямаса қызыл болса, ол харам саналады. Бул заттың иши ямаса сырты баз басып кетсе, ол жандырып жиберилиуи тийис.

⁵⁶ Бирақ сол заттың баз басқан жери алдыңғысынан гөре билинбей баслаған болса, руханий кийимдеги, теридеги ямаса гезлемедәги баз басқан жерди

кесип тасласын. ⁵⁷ Егер сол затларда және баз басқан жер көрінсе, ол жайылып баслағаны. Онда бундай затты жағып жиберіуіңіз тийіс.

⁵⁸ Жууылған кийимнен, гезлемеден ямаса тери буйымнан баз басқан жер жоқ болып кетсе, онда ол қайтадан жууылсын. Соннан соң, ол хадал саналады.

⁵⁹ Баз басқан жүн ямаса зығыр кийим, гезлеме ямаса тери буйым харам ямаса хадал деп жәрияланыуы ушын қолланылатуғын қағыйдалар усылардан ибарат».

14

Он төртинши бап

Қәуипли тери кеселлигинен тазаланыуы хаққында

¹ Жаратқан Ийе Муўсаға былай деди: ² «Қәуипли тери кеселлиги менен аўырған адамның хадал қылынатуғын күни мына пәклениу қағыйдасы қолланылыуы тийіс: аўырыу адам руўханийге апарылсын. ³ Руўханий оны тексеріу ушын орданың сыртына шықсын. Егер аўырыу адам тәўир болған болса, ⁴ руўханий оны пәклеу ушын еки хадал тири кус, кедрⁱ ағашын, қырмызы жип хәм майоран шөбин^j әкелиуди буйырсын. ⁵ Руўханийдин буйрығы менен куслардың биреуин таза булақ сууы куйылған ылай ыдыстың үстинде шалсын. ⁶ Кейин руўханий тири қусты, кедр ағашын, қырмызы жипти хәм майоран шөбин сойылған қустың қаны менен араластырылған таза булақ сууына батырсын ⁷ хәм тери кеселлигинен пәкленетуғын адамның үстине жети мәрте серпсин. Соннан кейин, руўханий оны хадал деп жәриялап, тири қусты ашық далаға жиберсин. ⁸ Пәкленетуғын адам кийимлерин жууып, барлық шашларын қырқып тасласын хәм сууға жууынсын, сонда ол хадал саналады. Кейин ол ордаға кириуине болады, бирақ жети күн шатырының сыртында жасасын. ⁹ Жетинши күни ол шашын, сақалын, қасларын хәм денесиндеги барлық жүнлерин қырып тасласын. Кийимлерин жууып, өзи де сууға жууынып болғаннан соң, хадал саналады.

¹⁰ Сегизинши күни ол минсиз еки еркек тоқлы, бир жасар минсиз қой, ғәлле садақасы сыпатында зәйтүн майы менен араластырылған оннан үш эфа^k сапалы ун хәм бир лог^l зәйтүн майын алып келсин. ¹¹ Пәклеу хызметин орынлап атырған руўханий булардың барлығын хәм пәкленип атырған

ⁱ Кедр – карағай ағашқа уқсас нәхән теректиң бир түри.

^j Майоран шөби – бул «назбайгүл» шөбине туқымлас өсимлик.

^k Оннан үш эфа – шама менен 3.9 кг.

^l Бир лог – шама менен 0.3 литр.

адамды Жаратқан Ийениң алдына, Ушырасыў шатырының алдына алып келсин. ¹² Кейин руўханий тоқлылардың биреўин алып, оны бир лог зәйтүн майы менен бирге айып қурбанлығы етип усынсын. Буларды Жаратқан Ийениң алдында жоқары көтерип усынсын. ¹³ Тоқлыны гүна қурбанлығы хәм жандырылатуғын қурбанлық шалылатуғын мухаддес жерде^m шалсын. Өйткени гүна қурбанлығы сыяқлы айып қурбанлығы да руўханийге тийисли. Бул қурбанлық жүдә мухаддес болып есапланады. ¹⁴ Руўханий пәкленетуғын адамның оң қулағының сырғалығына, оң қолының хәм оң аяғының бас бармағына айып қурбанлығының қанынан сүртсин. ¹⁵ Соннан кейин, ол бир лог зәйтүн майынан азғантай алып, өзиниң шеп алақанына қуйсын. ¹⁶ Оң қолының бармағын сол майға батырып, Жаратқан Ийениң алдында жети мәрте серпсин. ¹⁷ Пәкленетуғын адамның оң қулағының сырғалығына, оң қолының хәм оң аяғының бас бармағына айып қурбанлығынан сүртилген қанның үстине қолындағы майдан сүртсин. ¹⁸ Соның менен бирге, руўханий алақанында аўысып қалған майды пәкленетуғын адамның басына сүртип, Жаратқан Ийениң алдында оны пәклесин.

¹⁹ Соннан соң, руўханий гүна қурбанлығын берип, пәкленетуғын адамды ҳарамлығынан пәклесин. Буннан кейин жандырылатуғын қурбанлықты сойып, ²⁰ оны ғәлле садақасы менен бирге қурбанлық орында жағып жиберсин. Усылай етип, руўханий оны пәклейди хәм сол адам ҳадал болып есапланады.

²¹ Егер де ол адам жарлы болып, буларды алыўға шамасы келмесе, пәклениўи ушын жоқары көтерип усынатуғын айып қурбанлығы ушын бир еркек тоқлы, ғәлле садақасы ушын зәйтүн майы қосылған оннан бир эфаⁿ сапалы ун хәм бир лог зәйтүн майын алып келсин. ²² Ол биреўин гүна қурбанлығы, екиншисин жандырылатуғын қурбанлық етип бериў ушын шамасы келгенинше, еки қумыры ямаса еки жас кептер әкелсин. ²³ Ол булардың хәммесин пәклениў ушын сегизинши күни Жаратқан Ийениң алдына, Ушырасыў шатырының алдына алып келип, руўханийге берсин.

²⁴ Руўханий айып қурбанлығы ушын берилген тоқлыны хәм бир лог зәйтүн майын алып, Жаратқан Ийениң алдында жоқары көтерип усынсын.

²⁵ Соңынан айып қурбанлығы ушын берилетуғын тоқлыны сойып, оның қанынан алып, пәкленетуғын адамның оң қулағының сырғалығына, оң қолының хәм оң аяғының бас бармағына сүртсин. ²⁶ Соннан соң, руўханий өзиниң шеп алақанына азғантай зәйтүн майын қуйып, ²⁷ оң қолының

^m**14.13** Жандырылатуғын қурбанлық шалылатуғын мухаддес жерде – 1:11 аятқа қараң.

ⁿОннан бир эфа – шама менен 1.3 кг.

бармағын сол майға батырып, Жаратқан Ийениң алдында жети мәрте серпсин. ²⁸ Ол қолындағы майдан пәкленетуғын адамның оң қулағының сырғалығына, оң қолының хәм оң аяғының бас бармағына айып құрбанлығының қаны сүртилген жерге сүртсин. ²⁹ Соның менен бирге, руўханий Жаратқан Ийениң алдында пәкленетуғын адамды пәклеў ушын, қолында қалған майды оның басына сүртсин. ³⁰⁻³¹ Соннан кейин, сол адамның шамасы жеткенине қарап, алған қумырылардан ямаса кептерлерден биреўин гүна құрбанлығы, екиншисин жандырылатуғын құрбанлық етип, ғәлле садақасы менен бирге усынын. Руўханий усылай етип, сол адамды Жаратқан Ийениң алдында пәклесин. ³² Қәўипли тери кеселлиги менен аўырып, тәўир болғаннан кейин пәклениўи ушын жағдайы төмен адамлар ушын қағыйдалар усылардан ибарат».

Көгериўден тазаланыў

³³ Жаратқан Ийе Муўса менен Харонға былай деди: ³⁴ «Сизлерге мүлик қылып беретугын Кенаан жерине киргениңизден кейин, елиңиздеги бир үйге көгерип, баз басыў бәлесин жиберсем, ³⁵ үйдиң ийеси руўханийге барып: „Үйимде көгериўге уқсаған бир нәрсе көрдим“, – деп хабар берсин. ³⁶ Руўханий көгериўди көриўге бармасынан алдын, үйдеги хәр бир нәрсе ҳарам деп саналмаўи ушын, оларды сыртқа шығарып қойыўды буйырсын. Соннан кейин, ол үйди көриўге барсын. ³⁷ Ол көгерген дийўалларды көзден өткерсин. Егер көгериўдеги жасыл ямаса қызыл түсли дақлар дийўалға сиңип баратырған болса, ³⁸ онда руўханий үйден шығып, үйди жети күн даўамында жаўып қойсын. ³⁹ Ол жетинши күни қайтып барып, үйди және көзден өткерсин. Егер де көгериў дийўалларға жайылған болса, ⁴⁰ көгерген тасларды алып таслап, қаланың сыртына, ҳарам саналатуғын бир жерге апарып таслаўды буйырсын. ⁴¹ Үйдиң ишиндеги барлық сыбаўды түсиртип, буларды да қаланың сыртындағы сол жерге таслатсын. ⁴² Алынған таслардың орнына басқа таслар қаланып, үй жаңадан сыбалсын. ⁴³ Соннан кейин де үйде көгериў және пайда болса, ⁴⁴ руўханий барып, үйди көзден өткерсин. Көгериў жайылса, ол зыянлы болып, үй ҳарам саналады. ⁴⁵ Бундай үй бузып таслансын. Оның таслары, ағашлары, барлық сыбаўлары қаланың сыртындағы ҳарам жерге апарып таслансын. ⁴⁶ Үй жабылған күнлери, оған кирген хәр бир адам кешке дейин ҳарам саналады. ⁴⁷ Сол үйде жатқан ямаса аўқат жеген адам кийимлерин жуўсын. ⁴⁸ Ал егер де үй сыбалғаннан соң, руўханий үйге кирип, көзден өткергенде, сол көгериў жайылмаған болса, онда руўханий үйди таза деп жәрияласын. Өйткени көгериў жоқ болды. ⁴⁹ Руўханий үйди пәклеў ушын еки қус, кедр ағашын, қырмызы жип хәм майоран шөбин алсын. ⁵⁰ Қуслардың биреўин таза

булақ суы куйылған ылай ыдыстың үстинде сойсын. ⁵¹ Кедр ағашын, майоран шөбин, қырмызы жипти хәм тири қусты алып, сойылған қустың қаны менен араластырылған таза булақ суына батырсын да, оны жети мәрте үйге серпсин. ⁵² Усылай етип, руұханий үйди пәклегеннен соң, ⁵³ тири қусты қаланың сыртына, ашық далаға ушырып жиберсин. Солай етип, үй пәкленип, таза болады».

⁵⁴⁻⁵⁶ Хәр түрли тери кеселлиги, қотыр жара, дақ, бөртпе ямаса ақтаңлақлар, және де, кийим хәм үйлерде пайда болатуғын баз басыў менен көгерийге байланыслы қағыйдалар усылардан ибарат. ⁵⁷ Булардың қашаннан берли қарам, қашаннан берли хадал болғаны усы нызам бойынша билинеди.

15

Адамды қарам қылатуғын нәрселер туўрысында

¹ Жаратқан Ийе Муўса менен Харонға былай деди: ² «Израил халқына былай деп айтыңлар: „Еркектің жынысый ағзасынан ириң ажыралып шықса, ол қарам саналады. ³ Адамнан ажыралып шығатуғын ириң хаққында нызам мынадай: ириң ақса да, қойыўласып иркилип қалса да, адам қарам саналады. ⁴ Бундай адамның жатқан төсеги хәм отырған хәр бир нәрсеси қарам саналады. ⁵ Ким де ким оның төсегине бир жерин тийгизсе, кийимлерин жуўсын, өзи де жуўынсын. Ол кешке дейин қарам саналады. ⁶ Сол адамның отырып кеткен жерине отырған адам да кийимлерин жуўып, өзи жуўынсын хәм ол кешке дейин қарам саналады. ⁷ Ким де ким ириң ағып жүрген адамға бир жерин тийгизсе, кийимлерин жуўсын хәм өзи де жуўынсын. Ол кешке дейин қарам саналады. ⁸ Егер де ириң ағып жүрген адамның түпириги пәк адамға шашырап кетсе, түпирик шашыраған адам кийимлерин жуўсын, өзи де жуўынсын. Ол кешке дейин қарам саналады. ⁹ Ириңи бар адам минген хәр бир аттың ери қарам саналады. ¹⁰ Усы адам отырған хәр бир нәрсеге бир жерин тийгизген адам кешке дейин қарам саналады. Бул затларды көтерип жүрген хәр бир адам кийимлерин жуўсын, өзи де жуўынсын. Ол кешке дейин қарам саналады. ¹¹ Ириңи бар адам қолларын жуўмай, биреўге қолын тийгизсе, сол адам кийимлерин жуўсын, өзи де жуўынсын. Ол кешке дейин қарам саналады. ¹² Ириңи бар адам услаған хәр бир ылай ыдыс сындырып таслансын, ал ағаш ыдыс болса, суў менен жуўылсын.

¹³ Егер адамның ириңи тоқтап, тәўир болса, жети күн өтиўи тийис. Соннан кейин, ол кийимлерин жуўып, ағын суўда жуўынсын, сонда ол таза болып саналады. ¹⁴ Сегизинши күни ол еки қумыры ямаса еки жас кептер алып, Жаратқан Ийениң алдына, Ушырасыў шатырының алдына әкелсин хәм буларды руұханийге берсин. ¹⁵ Руұханий олардың биреўин гүна қурбанлығы,

екиншисин жандырылатуғын қурбанлық етип берсин. Усылай етип, руўханий ириңи бар болған адамды Жаратқан Ийениң алдында пәклесин.

¹⁶ Егер де бир еркек адамның жынысый туқымлығы ақса, пүткіл денесин суўға жуўсын хәм ол кешке дейин ҳарам саналады. ¹⁷ Үстине жынысый туқымлық тамған хәр бир кийим ямаса тери затлар суў менен жуўылсын хәм олар кешке дейин ҳарам саналады. ¹⁸ Еркек бир ҳаял менен жатып, еркектен жынысый туқымлық ақса, екеўи де жуўынсын хәм олар кешке дейин ҳарам саналады.

¹⁹ Егер ҳаялдың әдеттегидей етек кири келип жүрсе, ол жети күн даўамында ҳарам саналады. Оған бир жерин тийгизген адам да кешке дейин ҳарам саналады. ²⁰ Етек кири келип жүрген ўақтында, ҳаялдың төсеги де, ол үстинде отырған хәр бир нәрсе де ҳарам саналады. ²¹⁻²² Ким де ким сол ҳаялдың төсегине ямаса ол отырған затқа бир жерин тийгизсе, кийимлерин жуўсын, өзи де суўға жуўынсын. Ол кешке дейин ҳарам саналады. ²³ Ҳаялдың төсегиниң ямаса ол отырған заттың үстинде турған бир нәрсеге жантасқан хәр бир адам кешке дейин ҳарам саналады. ²⁴ Егер еркек етек кири келип жүрген ҳаял менен жатса, еркек те ҳарам саналады. Ол еркек жети күн ҳарам болып, оның жатқан хәр бир төсеги де ҳарам саналады.

²⁵ Егер ҳаялдың етек киринен тысқары қан келсе хәм бул узақ ўақыт даўам етсе, ямаса етек кири әдеттен тыс узайып кетсе, онда ол усы ўақыт даўамында да етек кири ўақтындағыдай ҳарам саналады. ²⁶ Усы ўақыт даўамында ҳаялдың жатқан төсеги ямаса отырған хәр бир нәрсе етеги келип жүрген ўақтындағы сыяқлы ҳарам саналады. ²⁷ Ким де ким сол нәрселерге жантасса, ҳарам болып есапланады. Ол кийимлерин жуўсын, өзи де жуўынсын. Ол кешке дейин ҳарам саналады.

²⁸ Ҳаялдың қаны тоқтағаннан соң жети күн өтиўи тийис, соннан кейин ол таза болып есапланады. ²⁹ Сегизинши күни ол еки қумыры ямаса еки жас кептерди Ушырасыў шатырының алдына алып келсин хәм оларды руўханийге берсин. ³⁰ Руўханий олардың биреўин гүна қурбанлығы, екиншисин жандырылатуғын қурбанлық қылып усынсын. Усылай етип, руўханий қан кетиўден ҳарамланған ҳаялды Жаратқан Ийениң алдында пәклесин.

³¹ Израил халқын ҳарамлықтан усылай сақлаң. Солай етип, араңызда жайласқан Мениң Мухаддес шатырымды ҳарам қылып, өлип қалмаңлар«».

³²⁻³³ Жынысый ағзасынан ириң ямаса туқымлығы аққан адам, етек кири келип жүрген ҳаял хәм усындай жағдайдағы ҳаял менен жатқан еркекке байланыслы қағыйдалар усы болады.

Гүналар кеширлетуғын уллы күн

¹ Жаратқан Ийениң алдына жақынлағаны ушын өлген Харонның еки улының өлиминен соң^о, Жаратқан Ийе Муўса менен сөйлесип, ² оған былай деди: «Әжағаң Харонға айт, ол Ең мухаддес бөлмеге, пердениң артына, Келисим сандығының үстиндеги гүнадан пәклейтуғын қақпақтың алдына тек белгиленген ўақытта кирсин. Басқа ўақытта кирсе, ол өлип қалады. Себеби Мен булт ишинде, қақпақтың үстинде пайда боламан. ³ Харон Ең мухаддес бөлмеге киретуғын ўақытта гүна қурбанлығы ушын бир буға, жандырылатуғын қурбанлық ушын бир қошқар усысын. ⁴ Ол зығырдан исленген мухаддес узын көйлек, зығыр диз кийим кийсин, зығыр белбеў байласын хәм басына зығыр сәлле орасын. Булар мухаддес кийимлер, соның ушын оларды кийместен алдын жуўынып алсын. ⁵ Израил жәмийети де гүна қурбанлығы ушын Харонға еки теке, жандырылатуғын қурбанлық ушын бир қошқар әкелсин.

⁶ Харон өзін хәм шаңарағын гүналардан пәклеў ушын, гүна қурбанлығы етип бир буға усысын. ⁷ Соннан кейин, ол еки текени Жаратқан Ийениң алдына, Ушырасыў шатырының алдына алып келсин. ⁸ Сол жерде еки теке ушын шек тасланып, қайсысының Жаратқан Ийе ушын, қайсысының Азазел^р ушын дүзге айдап жиберилетуғынын анықласын. ⁹ Харон шек бойынша Жаратқан Ийеге тийисли текени алып, гүна қурбанлығы етип усысын.

¹⁰ Шек бойынша Азазелге жиберилетуғын текени тирилей Жаратқан Ийениң алдына әкелип, халықтың гүналары кеширилиўи ушын дүзге айдап жиберсин.

¹¹ Харон өзи хәм шаңарағы ушын берилетуғын буғаны гүна қурбанлығы етип усынғанда, ¹² ол қурбанлық орыннан шоқларды алып, түтетки түтетилетуғын ыдысқа толтырып салсын. Кейин сол ыдысты хәм еки қосуўыс майдалап унталған хош ийисли түтеткини пердениң артындағы Ең мухаддес бөлмеге алып кирсин. ¹³ Ол жерде, Жаратқан Ийениң алдында түтеткини шоқлардың үстине қойсын. Оның түтини Келисим сандығының үстиндеги қақпақты көзге көринбейтуғын етип қаплайды. Сонда Харон өлмей тири қалады. ¹⁴ Соннан кейин, ол буғаның қанынан алып, бармағы менен шығыс тәрәптен қақпақтың үстине бир мәрте, кейин қақпақтың алдына жети мәрте серпсин.

¹⁵ Усыдан кейин ол халық ушын гүна қурбанлығы етип текени сойсын. Оның қанын пердениң ишки жағына, Ең мухаддес бөлмеге алып кирсин. Буғаның қанын серпкендей етип, текениң қанын да сол гүнадан пәклеў

^о10:1-7 аятларға қараң.

^рАзазел – бул дүзде жасайтуғын бир жин болыўы мүмкин.

қақпағының үстине хәм оның алдына серпсин. ¹⁶ Усылай етип, Ең мухаддес бөлмени Израил халқының напәкликлеринен, жынаятларынан хәм барлық гүналарынан тазаласын. Ең мухаддес бөлмениң алдындағы Мухаддес бөлме ушын да анық усылай исленсин. Өйткени шатыр напәк адамлардың арасында жайласқан. ¹⁷ Харон өзиниң, шаңарағының хәм пүткил Израил жәмийетиниң гүналарының кеширилиўи ушын Ең мухаддес бөлмеге киргенде, сыртқа шығаман дегенше, Ушырасыў шатырында хеш ким болмаўи тийис.

¹⁸ Соңынан Харон Жаратқан Ийениң алдындағы қурбанлық орынға шығып, қурбанлық орынды пәклеў ушын, буға менен текениң қанын қурбанлық орынның шақларына сүртип шықсын. ¹⁹ Қанды бармағы менен қурбанлық орынға жети мәрте серпсин. Усылай етип, ол қурбанлық орынды Израил халқының напәклигинен тазалап, мухаддес қылады.

²⁰ Харон Ең мухаддес бөлмени, оның алдындағы Мухаддес бөлмени хәм қурбанлық орынды пәклегеннен соң, тири текени алып келсин. ²¹ Ол еки қолын текениң басына қойып, Израил халқының барлық айыптарын, жынаяттарын хәм гүналарын даўыслап тән алып, буларды текениң басына жүклесин. Соннан кейин, теке усы ис ушын арнаўлы адамға тапсырылсын хәм ол текени қула дүзге айдап жиберсин. ²² Солай етип, теке Израил халқының барлық гүналарын қула дүзге алып кетеди.

²³ Соннан соң, Харон Ушырасыў шатырына кирсин. Ол Ең мухаддес бөлмеге кирер алдында кийип алған зығыр кийимлерин шешип, Мухаддес бөлмеде қалдырсын. ²⁴ Ол мухаддес жерде жуўынып, күнделикли руўханийлик кийимлерин кийсин. Соннан соң, өзи хәм халық ушын берилетуғын жандырылатуғын қурбанлықларды усынсын. Усылай етип, ол өзін де, халықты да гүнадан пәклесин. ²⁵ Гүна қурбанлығының майын қурбанлық орында түтетип жандырсын.

²⁶ Ал гүна жүкленген текени Азazelге жиберип қайтқан адам кийимлерин жуўсын, өзи де жуўынсын. Соннан кейин, ол ордаға кире алады. ²⁷ Гүна қурбанлығы етип берилген хәм гүналардың кеширилиўи ушын Ең мухаддес бөлмеге қанлары алып кирилген буға менен теке орданың сыртына шығарып таслансын. Олардың терилери, гөшлери хәм ишек-қарынлары жағып жиберилсин. ²⁸ Буларды жаққан адам кийимлерин жуўып, өзи де жуўынғаннан соң, ордаға кире алады.

²⁹ Сизлер ушын мынаў мәңгиге қағыйда болсын: жетинши айдың оныншы күни ораза тутьң. Израиллы болсын, араңызда жасап атырған келгинди адам болсын, хеш бириңиз әдеттеги жумысыңызды ислемен. ³⁰ Өйткени сол күни руўханий Харон сизлерди гүналарыңыздан пәклейди. Сонда сизлер Жаратқан Ийениң алдында барлық гүналарыңыздан тазаланасызлар. ³¹ Сол күн сизлер ушын толық дем алатуғын Шаббат күни болады, сол күни ораза тутьңлар.

Бул сизлер ушын мәңги қағыйда болсын. ³² Әкесиниң орнына бас руўханийликке тайынланып, майланған руўханий мухаддес зығыр кийимлерин кийип, гүналарыңыздан пәклесин. ³³ Ол Ең мухаддес бөлмени, Ушырасыў шатырын хәм қурбанлық орынды тазалап, руўханийлердиң хәм пүткил жәмийеттиң гүналарынан пәклейди.

³⁴ Израил халқы пүткил гүналарынан жылына бир мәрте пәкленсин. Бул сизлер ушын мәңги қағыйда болсын».

Харон хәммесин Жаратқан Ийениң Муўсаға буйырғанындай етип орынлады.

17

Қанның әхмийети

¹ Жаратқан Ийе Муўсаға былай деди: ² «Харонға, оның улларына хәм пүткил Израил халқына былай деп айт: „Жаратқан Ийениң буйрығы мынаў:

³⁻⁴ Егер Израил халқынан биреў бир сыйыр, бир қой ямаса ешки соймақшы болса, оны қурбанлық сыпатында Жаратқан Ийеге усыныў ушын, Ушырасыў шатырының алдына алып келиўи тийис. Егер малды ямаса жанлықты Мухаддес шатырдың алдына алып келмей, басқа жерде сойса, ол қан төккен болып, айыплы саналсын. Қан төккен сол адам халықтың арасынан жоқ қылынады. ⁵ Солай етип, израиллылар ашық далаларда сойған қурбанлықтарын ендигиден былай Жаратқан Ийениң алдына алып келсин. Олар қурбанлықтарын Ушырасыў шатырының алдына, руўханийге алып келсин хәм татыўлық қурбанлығы етип, Жаратқан Ийеге усынсын.

⁶ Руўханий қурбанлықтың қанын Ушырасыў шатырының кирер аўзының алдындағы Жаратқан Ийениң қурбанлық орнына серпип жиберсин, майларын болса, Жаратқан Ийеге хош ийисли сый қылып, түтетип жандырып жиберсин. ⁷ Буннан былай, Израил халқының қурбанлықтары теке көринисиндеги жинлерге берилмесин хәм солай ислеп, олар Жаратқан Ийеге опасызлық қылмасын. Бул қағыйдаға әўладлар даўамында әмел қылынсын“.

⁸ Оларға және былай деп айт: „Егер Израил халқынан ямаса арасында жасап атырған келгиндилерден биреўи жандырылатуғын қурбанлық ямаса басқа қурбанлық берсе, ⁹ бірақ оны Жаратқан Ийеге усыныў ушын Ушырасыў шатырының алдына алып келмесе, ол халықтың арасынан жоқ қылынады.

¹⁰ Егер Израил халқынан ямаса арасында жасап атырған келгиндилерден биреўи гөшти қаны менен жесе, Мен оған қарсы шығып, халқының арасынан жоқ қыламан. ¹¹ Өйткени жаныўарлардың жаны қанында болады. Қанды сизлерге қурбанлық орынның үстинде өзлериңизди гүнадан пәклеўиңиз ушын бердим. Өзинде өмир болған бул қан сизлерди гүнадан пәклейди.

¹² Соның ушын, Израил халқына: «Сизлер ямаса араңызда жасап атырған келгинди адамлардың хеш бири гөшти қаны менен жемесин», – деп айттым.

¹³ Израил халқынан ямаса арасында жасап атырған келгинди адамлардан биреуі жеўге болатуғын бир хайўан ямаса қус аўласа, оның қанын топыраққа ағызып көмип тасласын. ¹⁴ Өйткени жаныўарлардың жаны қанында болады. Сол себепли Мен Израил халқына: „Хеш бир жаныўардың гөшин қаны менен жемең“, – дедим. Оны ишкен адам халықтың арасынан жоқ қылынады.

¹⁵ Израиллы болсын, араңызда жасап атырған келгинди болсын, харам өлген ямаса жабайы хайўан баўызлап өлтирген хайўанның гөшин жеген хәр бир адам кийимлерин жуўсын, өзи де жуўынсын. Ол кешке дейин харам саналады. Соннан кейин барып, ол ҳадал саналады. ¹⁶ Егер де ол кийимлерин жуўмаса, өзи де жуўынбаса, айыплы саналып, жазаға тартылады“».

18

Қадаған етилген жынысый қатнастар

¹ Жаратқан Ийе Муўсаға былай деди: ² «Израил халқына былай деп айт: „Қудайыңыз Жаратқан Ийе – Мен боламан. ³ Өзлериңиз бурын арасында жасаған Мысыр халқының хәм Мениң сизлерди апаратырған Кенаан жериниң үрп-әдетлерине әмел қылып, олар сыяқлы жасамаңлар. ⁴ Мениң нызамларымды орынлап, қағыйдаларым бойынша жасаңлар. Мен – Қудайыңыз Жаратқан Ийемен. ⁵ Қағыйда хәм нызамларыма әмел қылың. Өйткени адам оларды орынлаўы арқалы өмир сүреді. Мен – Жаратқан Ийемен.

⁶ Хеш ким жынысый қатнас жасаў ушын өз ағайинине жақынламасын. Мен – Жаратқан Ийемен. ⁷ Анаң менен жынысый қатнас қылып, әкеңди шерменде қылма. Ол анаң болғаны ушын, оның етегин ашпа. ⁸ Әкеңниң намысына тиймеуиң ушын, оның хеш бир хаялы менен жынысый қатнас қылма. ⁹ Сениң менен бир үйде туўылсын, басқа жерде туўылсын, анаңнан ямаса әкеңнен туўылған өгей қарындасларыңның хеш бири менен жынысый қатнас қылма.

¹⁰ Қызыңнан ямаса улыңнан туўылған ақлық қызың менен жынысый қатнас қылма. Өйткени олар сениң туўған қаналасларың болады. ¹¹ Әкеңниң басқа хаялынан туўылған қыз бенен жынысый қатнас қылма. Себеби ол әкеңнен туўылған, сениң қарындасың болады. ¹² Әкеңниң әжапасы ямаса қарындасы менен жынысый қатнас қылма. Өйткени ол әкеңниң жақын қаналасы болады.

¹³ Анаңның әжапасы ямаса сиңлиси менен жынысый қатнас қылма. Себеби ол анаңның жақын қаналасы болады. ¹⁴ Әкеңниң ағасының яки инисиниң хаялы менен жатып, оларды шерменде қылма. Себеби ол сениң жеңгең болады.

¹⁵ Келиниң менен жынысый қатнас қылма. Ол балаңның хаялы. Оның менен

жатпа. ¹⁶ Ағаңның яки иниңнің хаялы менен жынысый қатнас қылма. Болмаса олардың намысына тийесең. ¹⁷ Бир хаялдың өзи менен жынысый қатнаста болып, оның қызы менен де жынысый қатнас қылма. Хаялдың қызынан ямаса улынан туўылған ақлық қызы менен жынысый қатнас қылма. Себеби олар хаялдың жақын қанласлары. Бундай қылмыс ислеўиң жаўызлық болады. ¹⁸ Хаялың тири ўақтында, оның әжапасын ямаса сиңлисин хаяллыққа алма хәм оның менен жынысый қатнас қылма.

¹⁹ Етеги келип жүргени ушын ҳарам саналған хаял менен жынысый қатнас қылма. ²⁰ Басқа биреўдиң хаялы менен жынысый қатнас қылып, өзинди ҳарамлама. ²¹ Балаларыңның хеш бирин Молох қудайына* арнап, қурбанлыққа берме хәм усылай ислеп, Қудайыңның атына тил тийгизбе. Мен – Жаратқан Ийемен. ²² Хаял менен жатқандай қылып, еркек пенен жатпа. Бул жеркенишли ис. ²³ Хеш қандай хайўан менен жынысый қатнас қылып, өзинди ҳарамлама. Хаяллар да жынысый қатнас қылыў ушын хеш қандай хайўанға жақынламасын. Бул – бузықлық болады.

²⁴ Усы ис-хәрекетлердиң хеш бири менен өзлериңизди ҳарамламаң. Мен сизлердиң алдыңыздан қуўып шығарып атырған халық усындай ислер менен өзлерин ҳарамлаған еди. ²⁵ Олар себепли ел де ҳарамланған. Олардың гүнасы себепли сол жерди жазаладым. Елдиң өзи турғынларынан кеўли айнып, оларды қусып таслады. ²⁶ Сизлер Мениң қағыйда хәм нызамларыма әмел қылып жасаңлар. Израиллы болсын, араңызда жасап атырған келгинди болсын, хеш бир адам бундай жеркенишли исти ислемесин. ²⁷ Сизлерден алдын бул елде жасаған адамлар усы барлық жеркенишли ислерди ислеп, елди ҳарамлады. ²⁸ Егер сизлер де елди ҳарамласаңыз, сизлерден алдыңғы халыққа ислегениндей, ел сизлерди де қусып шығарып жибереди.

²⁹ Ким де ким усы жеркенишли ислердиң биреўин ислесе, халықтың арасынан жоқ қылынады. ³⁰ Мениң буйрықларымды орынлаңлар, сизлерден алдын елде жасаған адамлардың жеркенишли үрп-әдетлерине әмел қылып, өзлериңизди ҳарамламаң. Мен – Қудайыңыз, Жаратқан Ийемен“».

19

Әдиллик хәм мухаддеслик нызамлары

¹ Жаратқан Ийе Муўсаға былай деди: ² «Израил жәмийетине былай деп айт: „Мухаддес болың, өйткени Қудайыңыз Жаратқан Ийе болған Мен – мухаддеспен.

³ Хәр бириңиз өз ата-анаңызды хүрметлең. Маған тийисли болған Шаббат* күнине әмел қылың. Мен – Қудайыңыз Жаратқан Ийемен.

⁴ Меннен жүз бурып, жалған қудайларға табынбаң хәм өзлериңизге

бутлардың мүсинлерин соғып алмаң. Мен – Қудайыңыз Жаратқан Ийемен.

⁵ Татыўлық қурбанлығын әкелгениңизде, оны Мен қабыл ететуғындай етип усының. ⁶ Қурбанлықтың гөши сойылған күни ямаса ертеңги күни желиниўи тийис, ал үшінши күнге қалған гөш жандырып жиберилсин. ⁷ Егер қурбанлықтың гөши үшінши күни желинсе, ол мәкириў саналып, қурбанлық қабыл етилмейди. ⁸ Оны жеген хәр бир адам айыбының жазасын алады, себеби Жаратқан Ийениң алдында мухаддес болғанды аяқ асты қылған болады. Ондай адам халық арасынан жоқ қылынады.

⁹ Атызыңыздағы егинлерди жыйнағаныңызда, оның шетлерин ормай қалдырып кетиң, жерге түскен масақларды да жыйнап алмаң. ¹⁰ Жүзим бағыңыздың зүрәтин нәрсе қалдырмай жыйнап алмаң. Жерге түскен жүзимлерди де терип алмаң. Оларды жарлыларға хәм келгинди адамларға қалдырың. Мен – Қудайыңыз Жаратқан Ийемен.

¹¹ Урлық қылмаң, хийлекерлик қылмаң хәм бир-бириңизди алдамаң.

¹² Мениң атым менен өтирик ант ишип, Қудайыңыздың атына тил тийгизбең. Мен – Жаратқан Ийемен.

¹³ Басқа бир адамның мал-мүлкин нахақлық хәм зорлық жолы менен қолға киргизбең. Жалланба жумысшының ис ҳақысын таңға дейин услап турмаң.

¹⁴ Геренге ғарғыс сөз айтпаң, соқырдың алдына сүрнигетуғын хеш нәрсе қоймаң. Қудайыңнан қорқ. Мен – Жаратқан Ийемен.

¹⁵ Хүким ўақтында нахақлық қылып, жарлыларды жақлап, еки жүзлилик қылып, байлардың да кеўлине қарап хәрекет қылмаң. Хәр бир адамды әдиллик пенен хүким етиң. ¹⁶ Халқыңыздың арасында мыш-мыш гәп тарқатыўшы болмаң. Олардың өмирине қәуип туўдырмаң. Мен – Жаратқан Ийемен.

¹⁷ Жүрегиңизде туўысқаныңызға қарсы жек көриўшилик болмасын.

Туўысқаныңыздың айыбын жүзине айтың, сонда оның гүнасына шерик болмайсыз. ¹⁸ Өш алыўшы болмаң, өз халқыңыздан болған бирейге қарсы кек сақламаң. Керисинше, өзиңизди сүйгениңиз сыяқлы, жаныңыздағы адамды да сүйиң. Мен – Жаратқан Ийемен.

¹⁹ Нызам-қағыйдаларыма әмел қылыңлар. Хайўанның еки түрин бир-бири менен шағылыстырмаң. Атызыңызға еки түрли туқым екпең. Үстиңизге еки түрли жиптен тоқылған кийим киймең.

²⁰ Егер де бир адам басқа бир еркекке атастырылып қойылған шоры қыз бенен жатса, ол қыздың қуны төленбеген ямаса еле азат етилмеген болса, онда екеўи де жазалансын, бирақ өлтирилмесин. Өйткени қыз еле азат етилмеген. ²¹ Сол адам Жаратқан Ийеге, Ушырасыў шатырының алдына айып қурбанлығы ушын бир қошқар алып келсин. ²² Руўханий бул қошқарды айып қурбанлығы ушын берип, сол адамды Жаратқан Ийениң алдында гүнасынан

тазаласын. Сонда ол адамның гүнасы кешириледі.

²³ Кенаан елине киргеннен соң, хәр түрлі мийўе ағашын тиккениңизде, олардың мийўесин үш жыл даўамында ҳарам санап, оннан жемеңлер. ²⁴ Ал төртинши жылы сол ағашлардың барлық мийўесин шүкирлик садақасы етип, Жаратқан Ийеге бағышлаңлар. ²⁵ Бесинши жылы олардың мийўесин жеўиңизге болады. Усылай қылсаңыз, мийўе ағашларыңыз мол мийўесин береді. Мен – Қудайыңыз Жаратқан Ийемен.

²⁶ Қаны ағызылмаған гөштен жемең. Пал ашыўшылық ҳәм болжаўшылық пенен шуғылланбаң. ²⁷ Шекеңиздиң шашларын кестермең, сақалларыңыздың ушларын қырықпаң. ²⁸ Мархумлар ушын аза тутқаныңызда, денеңизди тилип жарақатламаң, териңизди тестирип, ҳеш нәрсе жаздырмаң. Мен – Жаратқан Ийемен.

²⁹ Қызыңызды бузықлық қылыўға ийтермелеп, оны бийабырай қылмаң. Болмаса, бузықшылық тарап, ел жаўызлыққа толып кетеді. ³⁰ Маған тийисли болған Шаббат күнине әмел қылыңлар. Мениң Мухаддес мәканымды ҳүрмет қылыңлар. Мен – Жаратқан Ийемен.

³¹ Эрўақ шақырыўшы ҳәм сыйқыршыларға барып, оларға хабарласпаң. Олар себепли өзлериңизди ҳарамламаң. Мен – Қудайыңыз Жаратқан Ийемен.

³² Жасы үлкенлер алдында орныңнан турып, жасы уллы адамларға ҳүрмет көрсетиң. Қудайыңыздан қорқың. Мен – Жаратқан Ийемен.

³³ Елиңизде сизлер менен бирге жасап атырған келгиндилерге жаўызлық қылмаң. ³⁴ Оларға өз жерлесиңиздей қатнаста болың ҳәм оны өзиңизди сүйгендей етип сүйиң. Өйткени сизлер де Мысырда келгинди болдыңыз. Мен – Қудайыңыз Жаратқан Ийемен.

³⁵ Бир нәрсениң узынлығын, аўырлығын ҳәм сыйымлылығын өлшегениңизде наҳақлық қылмаң. ³⁶ Тәрезиңиз, аўырлық тасларыңыз, эфа ҳәм ҳин өлшем ыдысларыңыз дурыс болсын. Мен сизлерди Мысырдан алып шыққан Қудайыңыз Жаратқан Ийемен. ³⁷ Барлық қағыйда ҳәм нызамларыма әмел қылып, оларды орынлаңлар. Мен – Жаратқан Ийемен“».

20

Гүнаның төлеми

¹ Жаратқан Ийе Муўсаға былай деди: ² «Израил халқына былай деп айт: „Израиллылардан ямаса араңызда жасап атырған келгинди адамлардан биреўи баласын Молох қудайына қурбанлық қылса, ол сөзсиз өлтирилсин. Халық оны тас боран қылсын. ³ Ким де ким өз баласын Молохқа қурбанлық қылып, Мениң Мухаддес мәканымды ҳарамласа ҳәм мухаддес атыма тил тийгизсе, Мен оған қарсы шығып, оны өз халқының арасынан жоқ қыламан.

⁴ Егер бир адам баласын Молохқа курбанлық қылса, буны елдеги халық көрмегенге салып, оны өлтirmесе, ⁵ Өзим сол адамға хәм оның хожалығына қарсы шығаман. Маған опасызлық қылған адамның өзін хәм оның изинен жүрип, Молохқа табынғанлардың хәммесин өз халқының арасынан жоқ қыламан.

⁶ Ким де ким сыйқыршыларға, әрұақ шақыратуғынларға хабарласып, Маған опасызлық қылса, Мен оған қарсы шығып, оны өз халқының арасынан жоқ қыламан. ⁷ Өзлериңизди Маған бағышпаңлар хәм мухаддес болыңлар. Мен – Қудайыңыз Жаратқан Ийемен. ⁸ Мениң қағыйдаларыма әмел қылып, орынлап жүриңлер. Себеби сизлерди Өзиме ажыратып алып, мухаддес қылатуғын Жаратқан Ийемен.

⁹ Анасын ямаса әкесин ғарғаған хәр бир адам сөзсиз өлтирилсин. Анасын ямаса әкесин ғарғағаны ушын, ол адамның қаны өз мойнында қалады.

¹⁰ Бир адам басқа биреўдиң хаялы менен бузықшылық қылса, онда ол адам да, хаял да сөзсиз өлтирилсин. ¹¹ Әкесиниң хаялы менен жатқан адам әкесин шерменде қылған болады. Екеўи де сөзсиз өлтирилсин. Олардың төгилген қаны өз мойнында қалады. ¹² Егер бир адам өз келини менен жатса, екеўи де сөзсиз өлтирилсин. Себеби олар бузықлық қылған болады хәм олардың қаны өз мойнында қалады. ¹³ Егер бир еркек адам хаял менен жатқандай қылып, еркек пенен жатса, екеўи де жеркенишли ис қылған болады. Олар сөзсиз өлтирилсин хәм олардың қаны өз мойнында қалады. ¹⁴ Егер бир адам қызына да, оның анасына да үйленсе, ол жаўызлық қылған болады. Сизлердиң араңызда усиндай жаўызлық хәрекетлер болмаўи ушын, үшеўи де отқа жандырылсын. ¹⁵ Егер бир еркек хайўан менен жынысый қатнас ислесе, адам да, хайўан да сөзсиз өлтирилсин. ¹⁶ Егер бир хаял жынысый қатнаста болыў ушын, бир хайўанға жақынласса, хаял да, хайўан да сөзсиз өлтирилсин. Олардың қаны өз мойнында қалады.

¹⁷ Бир адам әкеси ямаса анасынан туўылған қарындасына үйленип, жынысый қатнас қылса, шерменделик болады. Олардың екеўи де халықтың көз алдында ашық түрде жоқ қылынсын. Ол адам өгей қарындасының намысына тийгени ушын, өз айыбының жазасын тартады. ¹⁸ Етеги келип жүрген хаял менен жатып, жынысый қатнаста болған адам оның етек кирин ашқан болады, хаял да буған шериклес есапланады. Екеўи де халықтың арасынан жоқ қылынсын.

¹⁹ Әкеңниң әжапа-қарындасы ямаса анаңның әжапа-сиңлиси менен жынысый қатнас қылма. Өйткени бул жақын қанласыңның намысы. Екеўиңиз де өз айыбыңыздың жазасын тартасызлар.

²⁰ Әкесиниң аға-инисиниң хаялы менен жатқан адам олардың намысына тийген болады. Екеўи де гүналарының жазасын тартады хәм перзент көрмей,

өлип кетеди. ²¹ Туұысқанының хаялына үйленген адам жеркенишли ис қылған болады. Ол туұысқанының намысына тийгени ушын, олар перзент көрмей өтеди.

²² Мениң барлық қағыйда хәм нызамларыма әмел қылып, оларды орынлаңлар. Сонда Мен сизлердиң жасауыңыз ушын алып баратырған жер сизлерден кеули айнып, қусып шығарып тасламайды. ²³ Сизлердиң алдыңыздан қууып шығаратуғын миллетлердиң үрп-әдетлери бойынша жасамаңлар. Себеби олар усы жаман әдетлердиң хәммесин ислеп киятыр. Сонлықтан Мен олардан жеркендим. ²⁴ Сонда сизлер олардың жерлерине ийелик етесизлер. Пал хәм сүт ағып турған сол елди сизлерге мүлик етип беремен, деген едим. Сизлерди басқа миллетлерден ажыратып қойған Қудайыңыз Жаратқан Ийе – Мен боламан.

²⁵ Сизлер ҳадал хәм ҳарам саналған хайұанлар менен қусларды ажыратыуыңыз керек. Сизлерге ҳарам деп айтқан хайұанлар, қуслар хәм жер бауырлаушыларды жеп, өзлериңизди ҳарамламаңлар. ²⁶ Мениң алдымда мухаддес болыңлар, өйткени Жаратқан Ийе болған Мен – мухаддеспен. Маған тийисли болыуыңыз ушын, сизлерди басқа халықлардан ажыратып алдым.

²⁷ Әрұақ шақыратуғын хәм сыйқыршы еркек те, хаял да тас боран қылынып, сөзсиз өлтирилсин. Олардың қаны өз мойнында қалады“».

21

Руұханийлерге тийисли нызамлар

¹ Жаратқан Ийе Муұсаға былай деди: «Харонның уллары болған руұханийлерге былай деп айт: „Руұханийлердиң ҳеш бири өз ағайинлериниң арасындағы бир мархұмға жантасып, өзин ҳарамламасын. ² Ал егер де мархұм өзиниң жақын тууғаны: анасы, әкеси, улы, қызы, аға-иниси ямаса ³ үйиндеги турмысқа шықпаған әжапа-қарындасы болса, онда оның өлигине жантасып, өзин ҳарамлауы мүмкин. ⁴ Бирақ қәйин журты тәрепинен биреу қайтыс болса, сол себепли өзин ҳарамламасын.

⁵ Руұханийлер аза тутқанда шашын қырдырып, сақалларының ушларын қырқтырмасын хәм денелерин тилип жарақатламасын. ⁶ Олар Қудайы ушын мухаддес болсын, Қудайының атына тил тийгизбесин. Олар Жаратқан Ийеге арналған сыйларды, яғный Қудайына ас садақасын усыңғаны ушын мухаддес болсын. ⁷ Руұханийлер бузық ямаса зорланған хаялларға хәм ажырасқан хаялларға үйленбеуи тийис. Себеби руұханий Қудай ушын мухаддес. ⁸ Ас садақаңызды Қудайыңызға усынатуғын руұханийлер болғанлықтан, сизлер де оларды мухаддес санап, хұрмет қылың. Ол сизлер ушын мухаддес.

Өйткени Мен сизлерди Өзиме ажыратып алып, мухаддес қылатуғын Жаратқан Ийе – мухаддеспен. ⁹ Егер бир руұханийдің қызы бузықлық қылып, өзін харамласа, онда ол өзін де, әкесін де харамлаған болады. Ондай қыз отқа жандырып жиберилсин.

¹⁰ Басқа руұханийлердің арасынан майланып таңланған бас руұханий руұханийлік кийимлерди кийиу үшін тайынланған. Сонлықтан, ол өли үшін аза тутып, шашларын жайып жүрмесін, кийимлерин жыртпасын. ¹¹ Ол хеш қандай өлиге жақынласпасын, хәттеки қайтыс болған әкеси, я анасы болса да, өзін харамламасын. ¹² Аза тутыу үшін, ол Мухаддес шатырдағы хызметін қалдырмасын, Қудайдың Мухаддес шатырын харамламасын. Себеби майланған руұханий Қудайына бағышланған. Мен – Жаратқан Ийемен. ¹³ Бас руұханий тек ғана пәк қызға үйленсин. ¹⁴ Ол жесир, күйеуінен ажырасқан, зорланған ямаса бузық хаялға үйленбесін. Тек ғана өз халқынан болған пәк қызға үйленсин. ¹⁵ Солай етип, ол мухаддес әуладын харам болыудан сақласын. Мен оны Өзиме ажыратып алып, мухаддес қылған Жаратқан Ийемен“».

¹⁶ Жаратқан Ийе Муўсаға және былай деди: ¹⁷ «Харонға былай деп айт: „Келешекте әуладыңнан денесінде кемшилиги бар хеш бир адам ас садақасын усыныу үшін Қудайына жақынламасын. ¹⁸ Денесінде кемшилиги бар хеш бир адам қурбанлық орынға жақынламасын: соқыр, ақсақ, майып, сықылсыз, ¹⁹ аяғы ямаса қолы сынық, ²⁰ бүкир, иргежейли, көзінде кемшилиги бар, қышыма жарасы бар, қотыр хәм жынысый қос туқым бези езилген адам. ²¹ Руұханий Харонның урпағынан денесінде кемшилиги бар хеш бир адам Жаратқан Ийеге арналған сыйларды, яғный ас садақаларын усыныу үшін қурбанлық орынға жақынламасын. ²² Деген менен, ол адам Қудайына усынылған мухаддес хәм ең мухаддес ас садақаларынан жеуине болады. ²³ Бирақ ол Мухаддес бөлмедеги пердеге хәм қурбанлық орынға жақынламасын. Себеби оның денесінде кемшилиги бар. Ол мухаддес затларға жақынлап, оларды харамламасын. Мен оларды Өзиме ажыратып алып, мухаддес қылатуғын Жаратқан Ийемен“».

²⁴ Муўса Харон менен улларына хәм пүткил Израил халқына усыларды жәриялады.

22

Сыйлардың мухаддеслиги

¹ Жаратқан Ийе Муўсаға былай деди: ² «Харонға хәм оның улларына былай деп айт: „Израил халқының Маған беретугын мухаддес сыйларына хұрмет пенен қарасын, Мениң мухаддес атыма тил тийгизбесін. Мен – Жаратқан

Ийемен. ³ Егер әуладыңыздан бири Израил халқының Маған алып келген мухаддес сыйларына ҳарам ҳалда жақынласса, оны Өз дәрғайымнан жоқ қыламан. Мен – Жаратқан Ийемен.

⁴ Харон урпағынан кәуипли тери кеселлигине дуўшар болған ямаса жынысый ағзасынан ириң ажыралып шыққан биреуи таза болмағанша, мухаддес сыйларды жемесин. Өли денеге тийгени ушын ҳарам саналған бир нәрсеге жантасқан, туқымлық суйықлығы аққан, ⁵ адамды ҳарам қылатуғын жер баўырлаўшылардың бирине ямаса бир нәрседен ҳарам саналған бир адамға жантасқан ⁶ руўханий кешке дейин ҳарам саналады. Ол суўға жуўынбағанша мухаддес сыйлардан жемесин. ⁷ Күн батқаннан соң, ол таза саналады ҳәм мухаддес сыйлардан жеўине болады. Өйткени бул оның аўқаты болып есапланады. ⁸ Ҳарам өлген ямаса жабайы хайўанлар тәрәпинен баўызланған өликти жеп, руўханий өзин ҳарамламасын. Жаратқан Ийе – Мен боламан.

⁹ Руўханийлер Мениң буйрықларыма әмел қылсын. Болмаса гүналарының жазасын тартады, буйрықларымды писент етпегени ушын өледі. Мен – оларды Өзиме ажыратып алып, мухаддес қылатуғын Жаратқан Ийемен.

¹⁰ Руўханийдің шаңарақ ағзаларынан болмаған басқа ҳеш ким, руўханийдің үйинде ўақтынша жасап атырған адам болсын, хызметшиси болсын, мухаддес сыйлардан жемесин. ¹¹ Бирақ руўханийдің пулға сатып алған ямаса үйинде туўылған кул ҳәм шорылары оның аўқатынан жеўине болады.

¹² Руўханийдің қызы руўханий болмаған адамға турмысқа шықса, ол бағышлап усынылған мухаддес сыйлардан жемесин. ¹³ Бирақ ол баласы болмай, жесир қалған болса ямаса күйеўинен айырылысқан болса ҳәм әкесиниң үйине қайтып келгеннен соң, қыз ўақтындағыдай үйинде жасаса, онда әкесиниң аўқатынан жеўине болады. Ал руўханийдің шаңарағынан болмаған ҳеш бир адам оннан жемесин.

¹⁴ Егер ким де ким билместен мухаддес сыйдан жеп қойса, ол сол сыйдың орнын толтырып, үстине бестен бир бөлегин қосып, руўханийге қайтарып берсин. ¹⁵⁻¹⁶ Руўханийлер Израил халқының Жаратқан Ийеге алып келген мухаддес сыйларын басқа израиллылардың жеўине жол қойып, өзлерине тийисли мухаддес сыйларды ҳарамламасын. Болмаса израиллылар гүнаға батып, жазаға тартылады. Себеби Мен – қурбанлықларды Өзиме ажыратып, мухаддес қылатуғын Жаратқан Ийемен“».

Қабыл етилмейтуғын қурбанлықлар

¹⁷ Жаратқан Ийе Муўсаға былай деди: ¹⁸ «Харонға, оның улларына ҳәм пүткіл Израил халқына былай деп айт: „Израил халқынан ямаса израиллылар арасында жасап атырған келгиндилерден бири Жаратқан Ийеге берген

ўәдесин орынлаў ушын ямаса өз ықтыяры менен жандырылатуғын қурбанлық бермекши болса, ¹⁹ қурбанлығының қабыл етилиўи ушын, минсиз бир еркек ири мал ямаса майда мал алып келсин. ²⁰ Кемшилиги бар ҳеш бир ҳайўанды қурбанлыққа усындаңлар. Өйткени булар қабыл етилмейди.

²¹ Ким де ким берген ўәдесин орынлаў ушын ямаса өз ықтыяры менен Жаратқан Ийеге татыўлық қурбанлығын бериў ушын ири мал ямаса майда мал алып келсе, оның қабыл етилиўи ушын әкелген малы минсиз болыўи тийис. Оның ҳеш қандай кемшилиги болмасын. ²² Соқыр, майып, жарақатланған, ириңли жарасы бар, қышыма жарасы бар ямаса қотыры бар малды Жаратқан Ийеге усындаңлар хәм Оған сый қылып, қурбанлық орынның үстине қоймаңлар. ²³ Ал мүшелериниң бири узун ямаса келте болған ири мал ямаса майда малды ықтыярлы түрде беретуғын қурбанлық ушын усыныўыңызға болады. Бирақ бундай малды ўәде етилген қурбанлық етип усындаң, ол қабыл етилмейди. ²⁴ Туқым бези езилген, жулынып қалған ямаса кесип тасланған малды Жаратқан Ийеге усындаңлар, елиңизде буған ҳеш қашан жол қоймаңлар. ²⁵ Усындай кемшилиги бар малды жат жерли адамнан алып, Қудайға қурбанлық етип бермең. Себеби бул мал зыянланған хәм кемшилиги бар. Ол қабыл етилмейди“».

²⁶ Жаратқан Ийе Муўсаға былай деди: ²⁷ «Бузаў, қозы ямаса ылақ жаңа туўылған ўақтында жети күн анасының қасында болсын. Сегизинши күннен баслап, оны Жаратқан Ийеге арнап қурбанлық етип берсеңиз болады. ²⁸ Ири ямаса майда малды туўған баласы менен бирге бир күнде соймаңлар.

²⁹ Жаратқан Ийеге миннетдаршылық қурбанлығын берген ўақытта, оны қабыл елетуғын түрде усының. ³⁰ Оның гөшин сол күни жеп таслаң, азанға дейин аўыстырмаң. Мен – Жаратқан Ийемен.

³¹ Буйрықларыма бойсынып, оларды орынлаңлар. Мен – Жаратқан Ийемен.

³² Мениң мухаддес атыма тил тийгизбеңлер. Израил халқы Мени мухаддес деп тән алсын. Сизлерди Өзиме ажыратып алып, мухаддес қылатуғын Жаратқан Ийемен. ³³ Қудайыңыз болыў ушын сизлерди Мысырдан алып шықтым. Мен – Жаратқан Ийемен».

23

Байрамлар

¹ Жаратқан Ийе Муўсаға былай деди: ² «Израил халқына былай деп айт: „Мухаддес жыйналыс деп жәрия қылынатуғын байрамларым, Жаратқан Ийениң байрамлары мыналар болады:

Шаббат, яғный дем алыс күни

³ Алты күн жұмыс іслеңдер. Бірақ жетінші күн сизлер үшін толық дем алатуғын Шаббат күні⁹ хәм мухаддес жыйналыс күні болады. Ғеш қандай жұмыс іслеңдер. Қайсы жерде жасасаңыз да, Шаббат күнін Жаратқан Ийеге бағышлаңлар.

Қутқарылыу хәм ашытқысыз нан байрамы

⁴ Белгиленген уақытта мухаддес жыйналыс деп жәрия қылатуғын Жаратқан Ийениң байрамлары мыналар: ⁵ Биринши айдың* он төртінши күні кеште Жаратқан Ийеге арналған Қутқарылыу байрамын байрамлаңлар. ⁶ Он бесінши күні Жаратқан Ийеге арналған Ашытқысыз нан байрамы болсын. Солай етип, жети күн ашытқысыз нан жеңлер. ⁷ Байрамның биринши күні мухаддес жыйналыс болсын. Сол күні күнделікли жұмысларыңызды іслеңдер. ⁸ Жети күн дауамында Жаратқан Ийе үшін құрбанлық беріңдер. Жетінши күні мухаддес жыйналыс болсын. Күнделікли жұмысларыңызды іслеңдер“».

Биринши зүрәт

⁹ Жаратқан Ийе Муусаға былай деди: ¹⁰ «Израил халқына былай деп айт: „Сизлерге беретуғын елге кирип, арпа зүрәтін жыйнағаныңызда, жыйнаған зүрәтиңиздің биринши бауын рууханийге әкелип берің. ¹¹ Қабыл етилиуі үшін, Шаббат күнінен кейинги күні рууханий бауды Жаратқан Ийениң алдында жоқары көтерип усыңсын. ¹² Бау жоқары көтерип усынылған күні Жаратқан Ийеге бир жасар минсиз еркек тоқлы жандырылатуғын құрбанлық етип усының. ¹³ Тоқлы менен бирге ғәлле садақасы қылып, зәйтүн майы араластырылған бир эфа сапалы унның оннан екисин берсин. Бул – Жаратқан Ийеге хош ийисли сый болады. Жандырылатуғын құрбанлық пенен бирге ишимлик садақасы етип, бир ҳин* шараптың төрттен бирин усының. ¹⁴ Қудайыңызға усы садақаны алып келетуғын күнге дейин нан, қууырмаш хәм жаңа пискен дән жемеңдер. Қай жерде жасасаңыз да, бул әуладлар дауамында сизлерге мәңги қағыйда болсын.

Хәптелер байрамы

¹⁵ Шаббат күнінен кейинги бауды жоқары көтерип усынған күннен баслап, жети хәпте санаң. ¹⁶ Жетінши Шаббаттан кейин, елиуінши күн басланғанда, Жаратқан Ийеге таза бийдай зүрәтинен садақа әкелиң. ¹⁷ Жасап атырған жериңизден Жаратқан Ийеге жоқары көтерип усынылатуғын садақа етип, еки

⁹ Шаббат күн – еврей календары бойынша жетінши күн болып, Қудай тәрәпинен дем алыс күн деп белгиленген (Шығ. 20:8-10; 23:12; 31:15; 34:21; 35:2; Ныз. Қ. 5:12-14).

нан алып келиң. Нанлар биринши зүрәәтиңизден болып, оннан еки эфа сапалы уннан ашытқы салынып жаўылсын хәм буны Жаратқан Ийеге усының. ¹⁸ Нан менен бирге жандырылатуғын қурбанлық ушын, Жаратқан Ийеге бир жасардан болған минсиз жети еркек тоқлы, бир буға хәм еки қошқарды алып келиң. Ғәлле хәм ишимлик садақасы менен усынылатуғын бул қурбанлық Жаратқан Ийеге хош ийисли сый болады. ¹⁹ Гүна қурбанлығына бир теке, татыўлық қурбанлығына бир жасардан еки тоқлы алып келиңдер. ²⁰ Руўханий еки тоқлыны биринши бийдай зүрәәтинен жабылған нан менен бирге, Жаратқан Ийениң алдында жоқары көтерип усыңсын. Жаратқан Ийеге бағышланып, мухаддес болған бул қурбанлықлар руўханийлерге тийисли. ²¹ Сол күнди мухаддес жыйналыс деп жәриялаңлар хәм күнделикли жұмысларыңызды ислемендер. Бул жасап атырған хәр бир жериңизде әўладларыңыз даўамында мәңги қағыйда болсын.

²² Жериңиздеги егинлерди жыйнағаныңызда, атызыңыздың шетине дейин орып алмаң. Түсип қалған масақларды жыйнап алмаң. Оларды жарлыларға хәм келгинди адамларға қалдырыңлар. Мен – Қудайыңыз Жаратқан Ийемен“».

Кәрнай байрамы

²³ Жаратқан Ийе Муўсаға былай деди: ²⁴ «Израил халқына былай деп айт: „Жетинши айдың биринши күни дем алыс күни болсын. Сол күни кәрнай шертилип, еслеў күни белгиленсин хәм мухаддес жыйналыс өткерилсин. ²⁵ Сол күни күнделикли жұмысларыңызды ислемендер, Жаратқан Ийеге қурбанлықлар усыныңлар“».

Гүнадан пәклениў күни

²⁶ Жаратқан Ийе Муўсаға былай деди: ²⁷ «Жетинши айдың оныншы күни Гүнадан пәклениў күни. Сол күни мухаддес жыйналыс болсын хәм ораза тутып, Жаратқан Ийеге сый усыныңлар. ²⁸ Сол күни хеш қандай жұмыс ислемендер. Өйткени Қудайыңыз Жаратқан Ийениң алдында гүналарыңыздан пәкленетуғын күниңиз болады. ²⁹ Сол күни ораза тутпаған хәр бир адам өз халқы арасынан жоқ қылынады. ³⁰ Сол күни қандай да бир жұмыс ислеген адамды өз халқы арасынан жоқ етемен. ³¹ Хеш қандай жұмыс ислемен. Бул жасап атырған хәр бир жериңизде әўладлар бойы мәңги қағыйда болсын. ³² Сол күни сизлер ушын толық дем алатуғын Шаббат күни болып, ораза тутыңлар. Айдың тоғызыншы күниниң кешинен баслап, ертеңги кешке дейин Шаббат күнин белгилендер».

Қос байрамы

³³ Жаратқан Ийе Муўсаға былай деди: ³⁴ «Израил халқына былай деп айт:

„Жетинши айдың он бесинши күнинен баслап, жети күн даўамында Жаратқан Ийеге арнап, Қос байрамын белгилеңдер.³⁵ Байрамның биринши күни мухаддес жыйналыс өткеріңлер. Сол күни күнделикли жұмысларыңызды ислеменлер.³⁶ Жети күн даўамында күнине бир мәрте Жаратқан Ийеге сый усыныңлар. Сегизинши күни де мухаддес жыйналыс өткерің хәм Жаратқан Ийеге сый усыныңлар. Бул салтанатлы жыйналыс болады. Күнделикли жұмысларыңызды ислеменлер.

³⁷ Мухаддес жыйналыс деп жәрия қылынатуғын Жаратқан Ийениң байрамлары усылар болады. Байрамларда Жаратқан Ийеге арналған сыйларды, жандырылатуғын қурбанлықларды, ғәлле садақаларын, басқа қурбанлықларды хәм ишимлик садақаларын белгиленген өз күнлеринде алып келиңдер.³⁸ Булар Жаратқан Ийеге тийисли болған Шаббат күнинен, Жаратқан Ийеге арнап алып келетуғын сыйларыңыздан, үәде хәм ықтыярлы қурбанлықларыңыздан тысқары болсын.

³⁹ Жерлериңиздиң зүрәәтлерин жыйнап болған үақтыңызда, жетинши айдың он бесинши күнинен баслап, жети күн даўамында Жаратқан Ийеге арнап Қос байрамын өткизиң. Байрамның биринши хәм сегизинши күни дем алыс күни болсын.⁴⁰ Биринши күни мийәе ағашларыңыздың ең жақсы мийәелерин, пальма ағашының жапырақларын, мол жапырақлы теректиң талларын, суў бойында өсетуғын теректиң шақаларын жыйнап, Қудайыңыз Жаратқан Ийениң алдында жети күн даўамында шадланыңлар.⁴¹ Буны хәр жылы жети күн даўамында Жаратқан Ийениң байрамы етип белгилеңдер. Жылдың жетинши айында белгиленетуғын усы байрам әўладларыңыз даўамында мәңги қағыйда болып қалсын.⁴² Жети күн даўамында қоста жасаңлар. Хәр бир жергиликли израиллы қосларда жасасын.⁴³ Сонда келешек әўладларыңыз Израил халқын Мысырдан алып шыққан үақтымда, олардың қосларда жасағанын билип алады. Мен – Қудайыңыз Жаратқан Ийемен“».

⁴⁴ Усылай етип, Муўса Израил халқына Жаратқан Ийениң байрамларын жәриялады.

24

Жаратқан Ийениң алдында жанып туратуғын шыралар

¹ Жаратқан Ийе Муўсаға былай деди: ² «Израил халқына буйрық бер, олар шыралардың хәр күни түнде жанып турыұы ушын, сапалы зәйтүн майынан алып келсин. ³ Харон Ушырасыұ шатырында, Келисим сандығының алдындағы пердениң сыртында шыралардың кештен таңға дейин Мениң алдымда сөнбей жанып турыұын тәмийинлесин. Бул әўладларыңыз даўамында мәңги қағыйда болсын. ⁴ Харон сап алтыннан исленген хәстениң

үстине шырларды орнатсын. Шырлар Жаратқан Ийениң алдында хәмме ўақытта үзликсиз жанып турсын.

Жаратқан Ийеге арналған ғәлле садақасы

⁵ Сапалы уннан он еки шөрек нан жап. Хәр бир нан оннан еки эфа муғдарындағы уннан жабылсын. ⁶ Оларды Жаратқан Ийениң алдындағы сап алтыннан исленген столға алтаў-алтаўдан еки жерге үсти-үстине қой.

⁷ Булардың қасына таза хош ийисли шайырдан қойып шық. Бул хош ийисли шайыр нанның орнына толық садақаның белгиси етип, Жаратқан Ийеге усынылады. ⁸ Хәр Шаббат күни бул нанлар Жаратқан Ийениң алдына қойылсын. Бул Израил халқының мәңги ўазыйпасы болсын. ⁹ Нанлар Харонға хәм оның улларына тийисли, олар нанларды мухаддес жерде жесин. Өйткени бул Жаратқан Ийеге берилетуғын сыйлардың жүдә мухаддес бөлеги болып, олардың мәңги пайы болады».

Қудайға тил тийгизгеннің ақыбети

¹⁰ Бир күни анасы израиллы, әкеси мысырлы болған бир адам ордада израиллы бир адам менен жәнжеллесип қалды. ¹¹ Израиллы хаялдың улы Жаратқан Ийеге тил тийгизип, нәлет айтты. Сонда оны Муўсаның алдына алып келди. Сол жигиттиң анасы Дан урыўынан болған Дибрийдиң қызы Шеломит еди. ¹² Сол адамды қамаққа алып, Жаратқан Ийениң хүкимин күтті.

¹³ Жаратқан Ийе Муўсаға былай деди: ¹⁴ «Оны орданың сыртына алып шығың. Ол айтқан нәлетти еситкен хәр бир адам қолларын сол адамның басына қойсын хәм пүткил жәмийет оны тас боран қылсын. ¹⁵ Израил халқына былай деп айт: „Ким де ким Қудайын нәлетлесе, гүнасының жазасын тартады, ¹⁶ яғный Жаратқан Ийеге тил тийгизген адам сөзсиз өлтириледи. Пүткил жәмийет оны тас боран қылсын. Жаратқан Ийеге тил тийгизген адамның келгинди ямаса жергиликли адам болыўына қарамастан, ол өлтирилсин.

¹⁷ Адам өлтирген хәр бир адам сөзсиз өлтирилсин. ¹⁸ Басқа биреўдиң малын өлтирген адам орнына бир мал берип, алған жанының орнын жан менен өтесин. ¹⁹ Ким де ким жанындағы адамды жарақатласа, оған да сондай жарақат жеткизилиўи керек. ²⁰ Сыныққа сынық, көзге көз, тиске тис. Яғный басқаны қалай жарақатлаған болса, өзи де солай жарақатлансын. ²¹ Мал өлтирген адам малдың қунын төлесин, адам өлтирген болса, өлтирилсин.

²² Келгинди адам ушын да, жергиликли адам ушын да бирдей нызам қолланылады. Мен – Қудайыңыз Жаратқан Ийемен“».

²³ Муўса буларды Израил халқына айтып болғаннан соң, халық Жаратқан Ийеге тил тийгизген адамды орданың сыртына алып шықты да, оны тас

боран қылып өлтирди. Солай етип, Израил халқы Жаратқан Ийениң Муўсаға берген буйрығын орынлады.

25

Жетинши жыл (Шаббат жылы)

¹ Жаратқан Ийе Синай тауында Муўсаға былай деди: ² «Израил халқына былай деп айт: „Мен сизлерге берип атырған елге киргениңизде, Жаратқан Ийениң хұрметине хәр жетинши жылы жерге егин екпей, дем алыс бериң. ³ Алты жыл атызларыңызға егин егиңлер, жүзимлердиң шақаларын путап, өнимлерин жыйнаңлар. ⁴ Бирақ жетинши жылы жер ушын дем алыс жылы, яғный Жаратқан Ийеге арналған Шаббат жылы болсын. Атызларға егин екпеңлер, жүзимзарларыңызды путамаңлар. ⁵ Өзлигинен өсип шыққан хасылды орып, шақалары путаланбаған жүзимлерди сақлап қойыу ушын, жыйнап алмаңлар. Жер толығы менен бир жыл дем алсын. ⁶ Дем алыс жылында өзлигинен өсип шыққан хәр қандай жердиң өниминиң өзи сизлер ушын, кул хәм шорыларыңыз, жалланба хызметшилер хәм араңызда жасап атырған келгиндилер ушын аўқат болады. ⁷ Жерде өсип шыққан хасыллар малларыңызға да, жабайы хайўанларға да азық болады.

Қутлы жыл

⁸ Жети жылда бир мәрте белгиленетуғын Шаббат жылының жети мәрте өтиўин бақлаң. Шаббат жылы жети мәрте өткенде, барлығы болып қырк тоғыз жыл болады. ⁹ Кейинги жылдың жетинши айының оныншы күни, яғный Гүнадан пәклениў күни пүткил ел бойлап қатты даўыслап кәрнай шертилсин. ¹⁰ Усы елиўинши жылды мухаддес деп санаңлар хәм пүткил ел халқы ушын азатлық жәриялаңлар. Усы жыл сизлер ушын Қутлы жыл болады. Хәр бир адам өзиниң жер мүлкин қайтарып алсын хәм кул болған хәр бир адам азат болып, өз тийресине қайтсын. ¹¹ Елиўинши жыл сизлер ушын Қутлы жыл болсын. Усы жылы егин екпеңлер, өзи өсип шыққан егинлерди орып алып, сақламаңлар, шақасы путаланбаған жүзимлерди жыйнамаңлар. ¹² Өйткени усы жыл Қутлы жыл хәм бул сизлер ушын мухаддес болсын. Тек атыздан туўрыдан-туўры алынған зүрәәтти жеңлер. ¹³ Қутлы жылда хәр бир адам өзиниң жер мүлкин қайтарып алсын. ¹⁴ Егер бир адамға жер сататуғын болсаң ямаса оннан жер сатып алатуғын болсаң, бир-бириңизге нахақлық қылмаң. ¹⁵ Жердиң баҳасы кейинги Қутлы жылға шекемги жердиң жетистиретуғын зүрәәти бойынша баҳалансын. ¹⁶ Егер алдында еле көп жыл болса, баҳасы артсын, ал азғантай жыл қалған болса, онда баҳасы түсирилсин. Себеби саған атызды емес, ал оның зүрәәтиниң

муғдарын сатады. ¹⁷ Бир-бириңізге нахақлық қылмаңлар, Қудайыңыздан қорқыңлар. Мен – Қудайыңыз Жаратқан Ийемен.

¹⁸ Қағыйдаларыма әмел қылып, нызамларыма бойсынсаңыз, сонда елиңізде тынышлық ишінде жасайсызлар. ¹⁹ Жер өз зүрәэтин беріп, сизлер тоясызлар хәм ол жерде тынышлық ишінде жасайсызлар. ²⁰ Сизлер: «Жетинши жылы жеримізге егин екпесек, зүрәэтимізди жыйнамасақ, онда не ишип-жеймиз?» – деп сораўыңыз мүмкин. ²¹ Мен алтыншы жылы сизлерге сондай берекет жиберемен, жер сизлер ушын үш жыллық зүрәэт беретугын болады.

²² Сегизинши жылы жерлериңізге егин еккениңізде де, тоғызыншы жылы зүрәэтиңізди жыйнайман дегенше, сол алтыншы жылы жыйнаған зүрәэтиңізден жейсизлер.

²³ Жериңіз пүткіллей меншикке сатылмасын. Өйткени олар Маған тийисли. Ал сизлер бул жерге келгинди хәм жат жерлисизлер. ²⁴ Жерин сатқан адамға өзиниң жерин қайтарып сатып алыўына жол қойыңлар. ²⁵ Егер туўысқанларыңыздан бири гедейленип, жериниң бир бөлегин сатып жиберген болса, оның ең жақын әменгери келип, жерди қайтарып сатып алсын. ²⁶ Жерин сатып алатугын әменгери болмаса, онда ол адам жағдайы жақсыланып, жетерли пул жыйнаса, ²⁷ жерди сатқаннан кейинги жыллардың хәм Қутлы жылға дейинги жыллардың зүрәэтиниң бахасын есаплап, жерди сатып алған адамға төлесин. Соннан кейин, ол өз жерине өзи ийелик қылсын.

²⁸ Ал оның жерин қайтарып сатып алатугын пулы болмаса, жер Қутлы жылға дейин сатып алған адамға тийисли болып турады. Сол жылы жер сатып алған адамнан алынып, сатқан адам өз жерине қайтадан ийелик қылсын.

²⁹ Егер ким де ким дийўал менен қоршалған қала ишиндеги үйин сатса, сатқан адам бир жылға дейин үйин қайтарып сатып алыў хуқықына ийе болады. ³⁰ Егер ол үйин бир жыл ишінде қайтарып сатып ала алмаса, онда үй сатып алған адамның мүлкине айланып, ол хәм оның нәсили үйдиң мәңги ийеси болып қалады. Қутлы жылда да үй жаңа ийесиниң қолынан қайтарып алынбайды. ³¹ Ал дийўал менен қоршалмаған аўыллардағы үйлер атызлар сыяқлы есаплансын. Бундай үйлерди алдынғы ийеси қайтарып сатып алыў хуқықына ийе болады, Қутлы жылда үйди сатып алған адам оны қайтарып бериўи тийис.

³² Ал лебийлилер өзлерине тийисли қалаларда сатқан үйлерин хәмме ўақытта қайтарып сатып алыў хуқықына ийе болсын. ³³ Лебийлилер қайтарып сатып алатугын усындай мүликлер, яғный лебийлилерге тийисли болған қалалардағы сатылған хәр бир үйлер Қутлы жылда өз ийесине қайтарып берилсин. Себеби қалалардағы лебийлилердиң үйлери Израил халқының арасындағы олардың мүлки болып есапланады. ³⁴ Олардың қалаларының этирапындағы жайлаўлар болса, улыўма сатылмасын. Өйткени булар

олардың мәңгилик мүлки.

Жарлыларға жәрдем бериу

³⁵ Егер бир туўысқаныңыз жарлыланып, мүтәж аўхалға түсип қалса, оған жәрдем бериң. Ол сизлердің араңызда келгинди ямаса жат жерли сыяқлы жасасын. ³⁶ Ол адамнан пул хәм аўқат ушын үстеме өндирип алмаң. Қудайдан қорқың, туўысқаныңыздың араңызда жасауына жол қойың. ³⁷ Оған үстеме берип, пул өндирмең хәм аўқатты өзинизге кирис қылыу ушын бермеңлер.

³⁸ Мен Кенаан елин сизлерге бериу ушын хәм Қудайыңыз болыу ушын, сизлерди Мысырдан шығарып алған Қудайыңыз Жаратқан Ийемен.

³⁹ Егер араңызда жасап атырған израиллы бир туўысқаныңыз жарлыланып қалса хәм ол кул сыпатында саған сатылса, оны кулдай етип жумсамаң.

⁴⁰ Оған үйиңиздеги жалланба жұмысшы ямаса келгинди сыяқлы қатнаста болың. Ол саған Қутлы жылға дейин хызмет қылсын. ⁴¹ Қутлы жылда балалары менен бирге азат болсын. Олар өз тийресине, ата-бабаларының жер мүлкине қайтсын. ⁴² Себеби израиллылар Мениң Мысырдан шығарып алған кулларым болады. Сонлықтан олар кул сыяқлы сатылмасын. ⁴³ Оған хожайынлық қылып, қатал қатнаста болмаң. Қудайыңыздан қорқың.

⁴⁴ Кулларыңыз хәм шорыларыңыз этирапыңыздағы халықлардан болсын. Кул хәм шорыны олардың арасынан сатып алыуыңызға болады. ⁴⁵ Және де, араңызда жасап атырған келгиндилердің балаларын сатып алып, оларға хожайын бола аласызлар. ⁴⁶ Оларды мийрас қылып, балаларыңызға қалдырып кете аласызлар. Олар өмир бойы сизлерге кул болады. Бирақ израиллы туўысқанларыңыздың бирине хожайынлық қылып, қатал қатнаста болмаң.

⁴⁷ Араңызда жасап атырған келгинди ямаса жат жерли бир адам байып кетип, гедейленген бир израиллы туўысқаныңыз оған ямаса оның урпақларынан бирине кул сыпатында сатылса, ⁴⁸ израиллы адам қуны төленип, азат болыу хуқықына ийе болады. Оның ағайин-туўғанларының бири оның қунын төлеп, азат қылсын. ⁴⁹ Сондай-ақ әкесиниң ағасы, аталас туўысқаны ямаса жақын ағайинлериниң бири оны қайтарып сатып алып, оны азат қылыуы мүмкин. Ямаса өзи жетерли пул топласа, өзиниң азатлығын қайтарып алыуына болды. ⁵⁰ Ол хожайыны менен есапласыуы керек. Өзин сатқан жылдан Қутлы жылға дейинги жылларды есапласын. Азатлығының қуны қалған жыллардың саны бойынша бир жұмысшының күнлик ис ҳақысының есабы бойынша төленсин. ⁵¹ Егер де Қутлы жылға көп жыллар қалса, онда азатлық қунын өзи сатылған бахаға тийкарланып төлесин. ⁵² Егер Қутлы жылға азғантай жыл қалса, онда усы бойынша есапласып, өзиниң азатлық қунын төлесин. ⁵³ Ол хожайынының қасында бир жылға жалланған жұмысшы сыяқлы болып жасауы керек. Хожайынының оған қатал қатнаста

болыуына жол қойма.

⁵⁴ Егер сатылған тууысқаныңыз усы жоллар менен азат бола алмаса, Қутлы жылда балалары менен бирге азат етилсин. ⁵⁵ Өйткени израиллылар Мениң қулларым, Мысырдан Өзим шығарып алған қулларым болады. Мен – Қудайыңыз Жаратқан Ийемен.»

26

Қудайға бойсынғанлардың жарылқаныуы

¹ «Өзлериңізге бут ислеменлер, кийели тасларды ямаса ойып исленген тасларды орнатпаңлар. Себеби Мен – Қудайыңыз Жаратқан Ийемен. ² Маған тийисли болған Шаббат күнине әмел қылып, Мухаддес мәканыма хұрмет көрсетің. Мен – Жаратқан Ийемен.

³ Егер қағыйдаларым бойынша жасап, буйрықларымды дыққат пенен орынлап жүрсеңіз, ⁴ жауынды өз уақтында жаудыраман. Жер өз зүрәетин, мийуе ағашлар өз мийуелерин береді. ⁵ Зүрәетиңіз соншелли мол болғанлықтан, жүзим жыйнайтуғын уақытқа дейин қырман айдайсызлар, егис уақтына дейин жүзим жыйнайсызлар. Азық-ауқатыңыз көп болады хәм елиңизде кәуипсиз жасайсызлар.

⁶ Елиңизде тынышлық сақлайман, тыныш жатып-турасызлар, хеш ким сизлерди қорқыта алмайды. Жыртқыш хайуанларды жериңизден қуып шығараман. Жериңіз сауаш себепли уайран болмайды. ⁷ Душпанларыңызды қууасызлар, олар сизлердің қылышларыңыздың соққысынан алдыңызда жерге қулайды. ⁸ Бесеуиңіз жүз адамды, жүзиңіз он мың адамды қууатуғын боласызлар. Душпанларыңызды қылыштан өткерип, жеңиске ерисесизлер.

⁹ Сизлерге Өз нәзеримди саламан, сизлерди өсип-өндирип, көбейтемен. Сизлер менен келискен келисимиме садық қаламан. ¹⁰ Бурынғы зүрәетиңизди жеп тауыса алмайсызлар. Жаңадан алған зүрәетиңізге орын босатыу ушын бурынғы зүрәетиңизди шығарып таслайтуғын боласызлар. ¹¹ Мәкан жайымды сизлердің араңызға қураман, сизлерден жеркенип, жүз бурмайман.

¹² Сизлердің араңызда жасайтуғын Қудайыңыз боламан. Сизлер де Мениң халқым боласызлар. ¹³ Мен сизлерди Мысыр елиндеги қуллықтан қутқарған Қудайыңыз Жаратқан Ийемен. Мойынтырығыңызды сындырып тасладым хәм басларыңызды көтерип жүриуге мүмкиншилик бердим.

Қудайға бойсынбаушылықтың жазасы

¹⁴ Бирақ Маған кулақ аспай, пүткіл буйрықларымды орынламасаңыз, жазаланасызлар. ¹⁵ Қағыйдаларымнан жүз бурып, нызамларымнан жеркенип, буйрықларыма бойсынбасаңыз хәм келисимимди бузсаңыз, ¹⁶ онда сизлерге

мынадай жаза жиберем: үстиңизге қорқыныш дөңдирем. Даўасыз кеселлик хәм ысытпа көзлериңиздиң нурын сөндирип, жаныңызды кемиреди. Туқымды босқа егетуғын боласызлар, себеби зүрәтиңизди душпанларыңыз жейтуғын болады. ¹⁷ Сизлерге Өзим қарсы шығаман. Душпанларыңыз сизлердиң үстиңизден жеңиске ериседи. Сизлерди жек көретуғынлар сизлерге хұкимдарлық қылады хәм изиңизден хеш ким қуўмаса да, қашатуғын боласызлар.

¹⁸ Егер буларға да қарамай, Маған қулақ салмасаңыз, гүналарыңыздың жазасын жети есе арттыраман. ¹⁹ Қайсар менменлигиңизди жоқ қыламан. Аспаныңызды темир сыяқлы, жериңизди қола сыяқлы қыламан.

²⁰ Күшиңизди босқа сарплайсызлар, жериңиз өз зүрәтин, мийўе ағашларыңыз мийўесин бермейтуғын болады.

²¹ Егер буннан кейин де қарсы шығыўды даўам етсеңиз, Маған қулақ салыўды қәлемесеңиз, гүналарыңыздың жазасын жети есеге арттыраман.

²² Сизлерге қарсы жабайы хайўанларды жиберем. Олар сизлерди балаларыңыздан айырып, малларыңызды қырып таслайды. Сонда сизлердиң саныңыз азайып, жолларыңыз босап қалады.

²³ Буның менен де туўры жолға түспей, Маған қарсы шығыўды даўам етсеңиз, ²⁴ Мен де сизлерге қарсы шығып, гүналарыңыз ушын сизлерди жети есе жазалайман. ²⁵ Келисимимди бузғаныңыз ушын басыңызға саўаш дөңдирип, жазалайман. Қалаларыңызға шегинип, тығылсаңыз, араңызға оба жиберем хәм сизлерди душпаныңызға тәслим қыламан. ²⁶ Наныңыздан қырқаман. Сонда он хаял нанларын бир тандырда жабатуғын болады. Наныңыз аз-аздан, өлшеп берилетуғын болады. Сизлер буны жегениңиз бенен де, буған тоймайсызлар.

²⁷ Булардан кейин де Маған және қулақ салмай, Маған қарсы шықсаңыз,

²⁸ онда Мен де ғәзеп пенен сизлерге қарсы шығаман хәм гүналарыңыздың жазасын жети есеге көбейтемен. ²⁹ Ашлық себепли ул-қызларыңыздың денесин жейтуғын боласызлар. ³⁰ Табынатуғын орынларыңызды қулатып, түтетки түдетуғын орынларыңызды жоқ қыламан. Өликлериңизди жансыз бутларыңызға қосып үйемен, сизлерден жеркенетуғын боламан.

³¹ Қалаларыңызды ўайран қылып, мухаддес орынларыңызды бузып таслайман. Маған усыңған хош ийисли садақаларыңызды қабыл етпеймен.

³² Елиңизди ўайран қыламан, ол жерге жайласатуғын душпанларыңыз бул аўхалға қатты таң қалысатуғын болады. ³³ Сизлерди болса, басқа халықлардың арасына тарқатып жиберип, қылышым менен сизлердиң изиңизге түсип аламан. Елиңиз босап қалады, қалаларыңыз ўайран болады.

³⁴ Сизлер душпанларыңыздың елинде жасап атырғаныңызда, жериңиз босап қалады. Сол ўақытлары Шаббат жылларының орнын толтырып, дем алады.

³⁵ Жериңиз ұайран болып, босап қалған ұақытта дем алады. Себеби сизлер елиңизде жасап атырған ұақтыңызда, Шаббат* жыллары жериңизге дем бермеген едіңіз.

³⁶ Душпанларыңыздың жерлерінде аман қалғанларыңыздың жүрегіне сондай бир қорқыныш саламан, хәттеки, жапырақтың сытырлысынан да қылыштан қашқандай болып қашасызлар. Сизлердің изиңизден хеш ким түспесе де, қашып, жығыласызлар. ³⁷ Сизлерди хеш ким қуўмаса да, қылыштан қашқандай болып, бир-бириңизге сүрнигип жығыласызлар. Душпанларыңызға қарсы тура алмайсызлар. ³⁸ Солай етип, басқа халықлардың арасында жоқ боласызлар. Душпанларыңыздың жерлери сизлерди жутып жибереди. ³⁹ Аман қалғанларыңыз болса, душпан жерлерінде өзлериниң хәм ата-бабаларының гүналары себепли димарыңыз қурып, азап шегесизлер.

⁴⁰ Бирақ сизлер өзлериңиздің хәм ата-бабаларыңыздың гүналарын, Маған қыянет еткенлериңизди хәм Маған қарсы ислеген ислериңизди тән аласызлар.

⁴¹ Себеби гүналарыңыз себепли сизлерге қарсы шығып, душпанларыңыздың жерине алып бардым. Енди тас жүреклериңизди жумсартып, айыпларыңыздың жазасын өтейсизлер. ⁴² Сонда Мен де Яқып, Ысақ хәм Ибрайым менен дүзген келисимимди хәм сизлерге ўәде қылып берген жерди еслеймен. ⁴³ Ел ұайран болып, босап қалған ұақытлары Шаббат* жылларының орнын толтырып, дем алады. Сизлер ислеген гүналарыңыздың жаза мүддетин өтейсизлер, өйткени сизлер нызамларымнан бас тартып, қағыйдаларымнан жеркендиңіз. ⁴⁴ Буларға қарамай, Мен душпан жерлерінде болған сизлерден бас тартпайман, сизлерден жеркенип, толығы менен қырып тасламайман. Сизлер менен дүзген келисимимди бузбайман. Себеби Мен сизлердің Қудайыңыз Жаратқан Ийемен. ⁴⁵ Қудайыңыз болыў ушын, басқа халықлардың көз алдында Мысырдан алып шыққан ата-бабаларыңыз бенен дүзген келисимимди сизлер ушын еслеймен. Мен – Жаратқан Ийемен“».

⁴⁶ Жаратқан Ийениң Синай таўында Муўса арқалы Израил халқына берген қағыйдалары, нызамлары хәм көрсетпелери усылардан ибарат еди.

27

Ўәде арқалы берилетуғын сыйларға байланыслы нызамлар

¹ Жаратқан Ийе Муўсаға былай деди: ² «Израил халқына былай деп айт: „Егер ким де ким бир адамды Жаратқан Ийеге бағышлаўға ўәде берсе, сол адамның қуны ушын берилетуғын төлеми төмендегидей мөлшерде болсын.

³ Бул төлемниң қуны мынадай болады: жигирма жастан алпыс жасқа дейинги ер адамлар ушын Мухаддес орын өлшеми менен елиў шекел гүмис, ⁴ ал

хәяллар ушын отыз шекел гүмис. ⁵ Бес жастан жигирма жасқа дейинги ер адамлар ушын жигирма шекел, ал хәял-қызлар ушын он шекел. ⁶ Бир айлық бөпеден бес жасқа дейин болған ер балалар ушын бес, қызлар ушын үш шекел гүмис. ⁷ Егер алпыс ямаса оннан жоқары жаста болса, онда еркеклер ушын он бес шекел гүмис, ал хәяллар ушын он шекел гүмис төленсин. ⁸ Егер үәде берген адам жарлы болып, белгиленген баҳаны төлеўге шамасы келмесе, бағышланған адамды руўханийге алып барсын. Руўханий үәде берген адамның жағдайына қарай, баҳа белгилесин.

⁹ Егер Жаратқан Ийеге үәде қылынған мал қурбанлыққа шалыўға болатуғын ҳадал болса, ол Жаратқан Ийеге бағышланған мухаддес болып есапланады.

¹⁰ Үәде қылған адам Жаратқан Ийеге бағышлаған малын жақсысының орнына жаманын ямаса жаманының орнына жақсысын алмастырмасын. Егер ол малды алмастырса, алмастырылған мал менен екеўи де Қудайға тийисли болып, мухаддес саналады. ¹¹ Егер Жаратқан Ийеге арнап әкелинген сый ҳарам саналған маллардан болса, оны руўханийге алып барсын. ¹² Руўханий малдың жақсы-жаманына қарап, баҳа белгилесин ҳәм оның баҳасы солай қалсын. ¹³ Егер ийеси малды қайтарып сатып алыўды қәлесе, руўханий тәрәпинен белгиленген баҳаның үстине бестен бир бөлегин қосып төлесин.

¹⁴ Егер бир адам өзиниң үйин сый қылып, Жаратқан Ийеге бағышласа, руўханий үйдиң жақсы-жаманына қарап, оның баҳасын белгилесин. Руўханий үйге қандай баҳа белгилесе, үйдиң баҳасы сондай болады. ¹⁵ Егер сол адам бағышлаған үйин қайтарып сатып алыўды қәлесе, руўханийдиң белгилеген баҳасының үстине бестен бир бөлегин қосып төлесин. Сонда үй қайтадан өзиники болып қалады.

¹⁶ Егер бир адам бабасынан қалған мийрас атызының бир бөлегин Жаратқан Ийеге бағышлаўды қәлесе, атызға егилетуғын туқымның муғдары бойынша баҳасы белгиленсин. Бир хомер арпа[†] туқымы егилетуғын атыздың баҳасы елиў шекел гүмис болады. ¹⁷ Егер атыз Қутлы жылда бағышланса, буның баҳасы белгиленген толық баҳа бойынша қалсын. ¹⁸ Егер атыз Қутлы жылдан соң бағышланса, руўханий кейинги Қутлы жылға дейин қалған жыллардың саны бойынша атыздың баҳасын белгилесин. Атыздың баҳасы соған сәйкес төмен болады. ¹⁹ Егер сол адам атызын қайтарып алыўды қәлесе, ол атызға белгиленген баҳаның үстине бестен бир бөлегин қосып төлесин. Сонда атыз және өзиники болып қалады. ²⁰ Бирақ сол адам атызды өзине қайтарып сатып алмаса ҳәм атыз басқа биреўге сатылған болса, онда атыздың ийеси атызды өзине қайтарып сатып ала алмайды. ²¹ Атыз Қутлы жылға дейин турса, онда бул Жаратқан Ийеге бағышланған болып, мухаддес саналады ҳәм атыз

[†] «Бир хомер арпа» – шама менен 150 кг.

руұханийлерге тийисли болып қалады.

²² Егер бир адам сатып алған, яғный бабасынан мийрас болмаған атызын Жаратқан Ийеге бағышласа, ²³ руұханий Қутлы жылға дейин қалған жыллар бойынша оның баҳасын белгилесин. Ол адам белгиленген баҳаны сол күни-ақ төлесин хәм төлем Жаратқан Ийеге тийисли болып, мухаддес саналады. ²⁴ Кейинги Қутлы жылда атыз биринши ийесине қайтарып берилсин. ²⁵ Хәр бир белгиленген баха Мухаддес орынның шекели^s бойынша белгиленсин. Бир шекел жигирма герадан* ибарат.

²⁶ Ири хәм майда малларыңыздың биринши туўылған төллери Жаратқан Ийеники болып, олардың хеш қайсысын Жаратқан Ийеге бағышламаң. Себеби ол Жаратқан Ийеге тийисли. ²⁷ Бирақ биринши туўылған мал ҳарам саналған маллардан болса, ол ушын руұханийдің белгилеген баҳасын хәм оның үстине бестен бир бөлегин қосып төлеп, малды қайтарып алыўына болады. Егер ол қайтарып алынбаса, онда мал белгиленген бахаға басқа биреўге сатылады.

²⁸ Жаратқан Ийеге толығы менен бағышланған адам, мал хәм мийрастан қалған атыздың хеш бири сатылмасын хәм қайтарып алынбасын. Өйткени Жаратқан Ийеге толығы менен бағышланған хәр бир нәрсе Жаратқан Ийеге тийисли болып, жүдә мухаддес саналады. ²⁹ Жаратқан Ийеге толығы менен бағышланған адам ақшаға қайтарып сатып алынбасын, ол сөзсиз өлтирилсин.

³⁰ Жердің зүрәәти болсын, мийўе ағаштың жемиси болсын, жерден өнип шығатуғын хәр бир зүрәәттиң оннан бири Жаратқан Ийеге тийисли. Булар Жаратқан Ийеге тийисли болып, мухаддес саналады. ³¹ Егер бир адам оннан бириниң бир бөлегин қайтарып алыўды қалесе, онда ол баҳасының үстине бестен бир бөлегин қосып төлеўи тийис. ³² Барлық ири хәм майда маллардың оннан бирине келсек, шопанның таяғының астынан өткен хәр бир оныншы мал Жаратқан Ийеге тийисли болып, мухаддес саналады. ³³ Оннан бирге ажыратылған малды жақсы хәм жаман деп айырып, бир-бири менен алмастырмаң. Егер де мал алмастырылса, онда еки мал да мухаддес саналады хәм оны қайтарып сатып алыўға болмайды“».

³⁴ Жаратқан Ийениң Синай таўында Израил халқына Муўса арқалы берген буйрықлары усылар еди.

^sМухаддес орынның шекели – шама менен 10 гр.